СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА, КИЙЧЛЕ ЯЛАТ ЧУЭЦА!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 66 (3918). | Шинарин, 2 июнь, 1964 шу. | Мах 2 кеп.

АЗЕРБАЙДЖАНА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА АЗЕРБАЙДЖАНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГА АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета дIайхе моарщал лу Азербайджана болхлошка, колхозхошка, интеллигенцега, берригача къахьегамхошка азербайджаний, эрсий, вай мохка дерригача халкъий доккхача цIейца — Россех Азербайджан хьакхийтта 150 шу даларца.

Азербайджан Российски пачхьалкхенах хьакхетаро йоккха дика влияни йир азербайджаний халкъа вахара. Цу исторически акто йиш хилийтар цунга цIаккха кхи хургдоацаш мохк дIалаца арахьара тIаухачар а доал деш болча маттигерча паха шоайла вIаши деча а тIемашта кIалхара дала, хьалха хиина арахьарча дуненца мехка боахаме бувзам ца хилар а мохк феодалаша бийъа бохабар а дIадаккха, хьалха латтача эрсий культурах хьакхета.

ДикагIа дегIаена хиинача Россе экономика влиянех Азербайджане сихделар производительни низаш дегIадоагIилга, хьехала а вIашагIкхета а болелар болхлой класс. Эрсий халкъа толашагIа болча нахаца айхха вIашагIкхетаеш хиларо Iалашвате боккха лоархIам бола гIулакх дир Азербайджана къахьегамхоашта юкъе шоай лардa тIа эрсий пролетариатацарен къахьегама ахархошцарен азербайджаний халкъа деnал дола революционни цхьоагIо хьахиина юкъара демократически марксистски идеяш йоаржаера.

Къахьегача азербайджанцаша эрсий, украиний, гуржий, эрмалой, вай мехка кхидолча халкъаща цхьана самодержавена, помещикашта, капиталистошта духьаларча революционни къовсамa боккха а хала а цикъ баьб. Советий Iаьдал хотдаккха къовсам лоаттаберий хьалхарча мугIарашка шиъ дейал долча партийни организацеца цхьана лаьттача турпалерча дукхача къамех хиллача бакински пролетариато ший дола оагIув язьлий Закавказье а еррига Россе а историна кагье. Къахьегамхой праз бахьан лоаттабьеча къовсамех пролетарски интернационализма ленински принципашта, коммунизма сийлахь-доккхача гIулакха шоно йоаццаш тешаме хиларех къонахчал а денал а дола хьокхам хиина дIаэттача 26 бакински коммисара сийрда образ цIаккха а йицлургьац халкъа.

Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце цIаккха а кхы хургбоацаш дIабаьккхар азербайджаний халкъа тIалаьтта социальни къамеш низ-Iоткъам, йиза йола пачхьалкхан ший лоIаме хилари делар цунна, керда вакар хьалдара сийрдача новкъа даьккхар из. Муссаватистски националистически контрреволюци, граждански тIема, цхьaьстта сийлахь-боккха Даьхен тIом киначa шерашка Азербайджана къахьегамхоша хьалхьекхар социалистически Даьхена, СССР халкъий вежарий цхьоагIонна, дохаргдоацача доттагIалла шоаш дувцилга йоаццаш тешаме хилар.

Советий Iаьдал лаьттача шерашка эрсий а вай мехка кхыча халкъий а вежарий новкъосталца лакха дегIаена экономика, вай хана Iилма, хьалха латта социалистически культура йолча толлуча социалистически республиках цаI а хиина дIаэттай Азербайджан. Овлангара хувцаленнад азербайджаний кхалсага хьал. ДIаяхача хана тоIаяь а саг ца хеташ а хиннача цох советски обществa маIача паха нийсса бокъо йола члени коммунизм хьалъеча кьинаре дакъа лоаца саги хиннай.

Азербайджански Советски Социалистически Республика тоалар — Коммунистически парте ленински политика котьаларах, социалистически строй, Советски Союза халкъий вошали доттагIали сийлахь-боккха низ болаш хиларах дьнина беркат да.

Азербайджана къахьегамхоша шоашкара доагIа дакъа лоацар социализм хьалъеча, хIана тIагIертта цъоасам а лоаттабу КПСС XXII-ча съезда исторически решенеши парте тIайца Программе кхоачашъара тIехьа.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет чIоагIа тешаш а азербайджаний халкъо тIехьа тIайоагIача хана а шиъ берригa низ хьинари промышленность, юрта боахам, Iилма, культура кхы дIахо а дегIайоалдара гIулакха дIалургхиларах. вай мехка халкъий вежарий доттагIали цхьоагIон халдана чIоагIъергхиларах.

Даькъала хилла Азербайджански Советски Социалистически Республикен цуй къахьегам беза талант йола халкъ!

Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала а хилла, даим чIоагIа а лулда Советски Союза халкъий дохаргдоаца доттагIал!

Коммунистически парте хьалхлеца дIахьалхаш довла, коммунизма котамнга!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАККЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАР

Азербайджански халкъо боахамех культурах даькъе даьха тоъамаш белгалдоалаш а Азербайджан Россех хьакхийтта 150 шу дизар доалеш а, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1964 шера 29 мае арадаьннача Указаца Ленина орден еннай АЗЕРБАЙДЖАНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА.

БАКУ КЪАХЬЕГАМХОЙ МИТИНГ

БАКУ, 30 май. (ТАСС корр). ДоттагIлени вошалон йоккха манифестаци а хиина дIаэттар Азербайджан Россех хьакхийтта 150 шу дизарал республикана Ленина орден яларах хетаяь хиина къахьегамхой митинг.

Митинге къамьял дир КПСС Центральни Комитета Президиума члена, КПСС ЦК секретара Н. В. Подгорне.

1964 ш. 31 май тIаккоачаш колхозашкеи совхозашкеи дIайийнача культураша даь гIулакх хьахьоккхаш йола СВОДКА

(дIадийначa лаьттаца нийсйича процентошца)

Производственни управленеш	Хьажкiаш	Гидуаргаш	Коартолаш	Баьца лаараш	Шекара свекла
Наурски	69	81	27	53	48
Грозненски	57	71	31	49	37
Шелковски	53	79	36	88	11
Урус-Мартана	45	54	65	43	31
Сунженски	38	72	73	67	—
Шаьла	28	45	—	33	26
Ножай-Юрта	8	42	—	76	39
Наьсарен	5	34	1	2	14
«Грозненс» совхозаш	36	—	30	36	10
Консерв. объед. совхозаш	81	—	100	48	—
Скотооткорма треста боахамеш	6	—	—	—	—
Респ. с/х. опыт. станци	32	100	100	58	65
Ерригача республике гIолла	38	60	31	53	28

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА VI-гIа СЕССИ ГУЛЪЯЛАРАХ

Грозненски городской Советa депутаташка горисполкомо хIаоийт 1964 шера 4 июне делкъела тIехьагIа 2 сахьат даьлча городской Советa (IX дершача) илхлагIа сесси гулъелга.

Сесси хургья С. М. Кирова цIерaзча культуран салаIарен паркa къайла долча театра помещене.

Дувцаргдола дош да:

Городской транспорта болх тоабара гIулакхех. (Докладчик — горисполкома председателa заместитель П. И. Минаев.

Хьинар совдоахаш

Грозненски крекинг - завода установкай коллективашта юкъе ах шера план хапал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхье хьалха латтачарех я нов. Аронова хулгалду № 9-10 йолча установка коллектив. Май бетта план хапал цхьа ди хьалхен валове продукция ерахецара пхе бетта план ялх ди хьалхен кхоачашъяьй цо. Эзараш тоннаш продукци арахийцай установка технологаша ялхлагIча бетта чотах. Пар, электроэнерги, хий, газ кхоадара чотах пхе бетта пачхьалкхенна кхоадаь ахча массийн эзар сом да. Ялх бетта валови продукци ерахецара план иттах ди хьалха кхоачашъяра берригa шоай низ тIабахийта къахьегош ба технологаш.

Б. КОСТОЕВ.

УНИКАЛЬНИ ШАХТА

КРИВОЙ РОГ. 30 май. (ТАСС корр). «Гвардейская» яха керда йоккха шахта болх бе йолалла гарга я. Болх бе йолаелча шера 4,5 миллион тонн дика аьшка руда лургда цо мехка.

«Гвардейская» яхар уникальни сооружени я. Кхычар тIа цаI мара ца хулача цу тIа вай Даьхен низ болча подъемни механизмашца Iалашъяь бIаь метр хула ши копр я. Царна кIалла я 700 метр хула ши ствол. Цо дикка аттача доаккх руда хьалтIа доаккхилга а шахта чурча транспорта еш йола маневраш а, Горняккий къахьегама оасарле чеххка лакхъе йиш хулийт цо.

Европерча эгтара йоккхагIен чIоагIа механизированни йолча горни предприятех цаI я керда шахта.

США КОСМИЧЕСКИ КЕМА МАКЕТ УРАГIЪЯХИЙТАР

НЬЮ-ЙОРК. 29 май. (ТАСС). Кеннеде мыса тIера селхан «Сатурн-1» яхача ракета новкъосталца Лаьттан гонахьарча орбита тIа яьккхай «Аполлон» яхача космически кема макет. Цуп новкъосталца 70 шераш йистедовлаш ши космонавт Бетта тIа ваккха планаш уттаю американски Iалмахоша.

Аэронавтикан космически аренаш тахкарен национальни управлене яикало яхачох, космически кема модель ракета шоллагIча ступенцеп приборaш шийца йолча контейнерцеп Лаьттан гонахьарча орбита тIа яьккхай апогей 238 километри перигей 187 километри а йолаш. Космически кема 6,5 тонн гаргга деза да. 88 минута Лаьттана гобоаккх.

Кема макет лаьтта юкаIоиоесийта лерхIан. Орбите йолаш массехк ди даьнначул тIехьагIа атмосфера айхача тоIанашка кхаьчача яга еза цо.

ДIАЙИЙНА ХIАМАШ ЙОАЕ ЙИШ ЯЦ

Еррига юртбоахама культураш дика хьувкъаяро мел эша хьалаш долаш я Грозненски производственни управлене № 1 йола шурий совхоз. Цунга я дукха минеральни удобренеш, тIеддика техника. Цхьабакъда, хадраш царцара гIулакх вIаштIехьа дац. Бахьан фуд аьлча, из да, совхоза хьажкIаш хьалкхевлга балха дукхала мара, дикала бола боацаш болча наха тIадеккаш хилар. Айса дувцар даьсса хургдоацаш укх тайпара масал доаладергда аз. Совхозе болх беш ва механизатор Дугин Александр. Совхоза кулгалхошта дика ховра цо ший деккараш во кхоачащдеш хилар. ХIаьта а цунах тайша цуппа тIадиллар хьажкIаш ихеелга, хьажкIаш лелаеча звеной кулгалхо вир цунах.

ХьажкIаш дIае йолаеннача хьалхарча денношке а деиз нов. Дугина хьахьекхар цу тайпара бехктокхаме гIулакх шийна тIадиллa мегаргдоацилга. ХьажкIаш дIаюш йола агрегат совсиха лелайора цо, брак йора, боагIача тайпара агротехника лелацар. Ший дегIа хало цe яр духьа шийна совхозо шортта дIаенна минеральни удобренеш па тохаш Iийнав из хьажкIаш дIаерца цхьана. Ше лелаеча 70 гектар хилаал йолча участка тIа ялх тонн тесса езача метте, еррига а цо тесса цхьа тонна ах тонни суперфосфата мара яц. ХIаьта хьажкIаш, Iа минеральни удобренеш дукхагIа ме етт, дикагIа хьувкъаш культура я.

Совхоза керттерча агрономе нов. Агапова дукха ха яьккхар тешаме воацача механизаторах бехкаш доахаш, цхьабакъда, кхы цунах хIама а ца хулаш, юххера а, из балхара дIа ца ваьккхача валаззар агроном.

Цхьабакъда, дош хIама доацаш лелаш дукха за яиннаяр Дугина. Цуя гIулакхa оарцагIаьллар совхоза цхьоалагIча тракторни бригада бригадир нов. Сакова, Бехктокхамерa болх Дугина тIабилла мегаргбоацилга дика ховра цуна, хIаьта а хьажкIай кхашка къахьега вахийтар цо из. «СихагIа кхашка обработка яь вала безам хиннебар са», — шо лаьрхIа хиннача дух тIа ваккха тIерт нов. Сакова. УйлаIи дика ма ярй из, цхьабакъда, шеко йолаш да-кх Дугина ший деккараш мишта кхоачашду шийна ховшехьа а, бехктокхамера гIулакх цуна тIадиллар. Цул совгIа, цо ший ханнахьа тIахьожам лоаттабаьбац тешаме воацача механизатора балха. Из бахьан долаш Дугина культиваци яь участок геттара во обработка яь хилар, культиватора лаикаща дукха хьажкIаш тийдай. ХIаьта оасар цIендаь дIа ца доаккхаш дисад.

Цу тайпаро ноттигаш из цаI хиина Iац совхозе. Кхашка обработка дика яьц совхоза механизаторша Варабан Николая, Лукин Ивана, кхычар. Оасар цу моттанш нийса дийзадац цар агрегатах. ХIаьта бахьан из долаш болх брак а хилар, цIендаь дIадаьккхадац оасар; цхьабакъда, гIулакх доацаш хьажкIаш-м тийлай дукха. Совхоза кулгалхой, къаьстта а керттера агроном нов. Агапов, шоай ханнахьа хьежабац механизаторий балхага.

Къовсам геттара ясала лоаттабу совхозе гурахьа дIадийна ялаташ хьайбаша доадеш хиларца. «Тхона хов оасарца. дIайийнача хIамашта зулам деча чоанилгашца, лазаршца къовсам мишта лоаттабе беза, цхьабакъда, хац тхона гурахьа дийнача ялаташ тIа хаст-хаста дажаш хулча вежа шоай доалахьарча хьайбошца къовсам мишта лоаттабергба», — ахаш кед механизатораш. Бакъ ма дий из-м, совхоза кулгалхоша цIенхашта бехи йоц шоай доахан тIа а лехкаш, гурахьа дийна ялаташ — из юкъара рузкъа доалейташ болча наха. Мишта мара кхетала йиш йолаш яц хIана а тIехьа бIарча Iулаш нахьа доалап кхошна дажаш лелош хилар.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш кхи дIахо ла йиш йолаш дац. Совхоза къахьегамхоша доккхий декхараш тIайилла шоашта укх шера, хIаьта уж кхоачаш ца дича йиш а яц.

О. АРЗАЕВ.

Ялаташ чуэца кийча да тхо

ГаргакхоачаШ латт ялаташ чуэца компани — юртбоахама производстве эгтара бехктокхамегIа йола ха. Долла хIама хьаькагIа а дезз уйлаяь, диста, кийчдаь хила деза. Кхаш лоладеча тха тракторни бригада механизаторашен кхаш лоладерашен дерригa шоай низаш тIадахийтад шоаш тIайийца доккхий деккараш кхоачашдар а ка болча ялатий хьувкъам лакхбар а духьа.

Совхка гурахьа дика хий даллача а обработка яьча а лаьтташка 1600 гектара тIа дIайийра оаха гурахьа юо культураш, хIаьта укх шера бIаьстан юкъе минеральни удобренешца подкормка йир оаха царна. Тха ялаташ дика дегIадоагIаш а латт, хьувкъаргдолаш а даXIанз тха керттера декхар—лоацачe ханашка а доа ца деш а уж чуэцар.

Цу компанеца бокъонца кийчо еш а тха бригада. Дерригa ялат хьакхари ардари къаьста а долаш чуэцаргда оаха. Цу гIулакхa лаьрхIа тIехьаюзаш йола ЖБ-4,6 яха пхи жаткеп тха механизатороша лафетни жаткаех хьаяь тIехьатувса кIа хьокха ши аппарати я тха. Хьекха ялат хьалъэцаш яла комбайн хургья.

Тхога мел йола ялаташ чуэца техника, тахан кхашка аравала еза а кийча я. Ялаташ чуэцара агрегаташ тIа болх бергбола нах хьакъоастабаь а цар болх бергбола агрегаташ царга дIаенна а яьннай.

Ялаташ чуэцача агрегаташка балха оасарле лакха йолаш болх байтара бокхахача лоархIаме да кхаш нийса кийчдар. Дукхахча комбайнаша цхьан кхай тIа болх бе йиш хургйолаш кхай йистошка а юкъе а гIолла хьокхаргда оаха ялаташ, уж чуэца тхоаш долалалехьа. Цу гIулакха тоъал дика опыт йолаш да тхо. Масала, дIадахача шера касарех улла ялат къалъяйцаш аьрдан доларца цхьане механизированни хьисапе чех кхаш цIендеш а оахаш а дар тха.

Цхьац кхай тIа дукхача комбайнашка цхьана болх байтар бахьан долаш дIадахача шера тха вIаштIехьадьлар ка бола ялаташ чуйица даьннача тIехьагIа цу кхашка доакъарийна лаьрхIа 560 гектар хьажкIаш дIае а нисъерча хьайбашта кхоачамбалла моша доакъар кийчде а. Аллха из бахьан долац гIойламагIа хиина Iац дукххача комбайнашка цхьана болх байтар. Цул совгIа, тIоадол дIаялаеза дола лаьтта ялаташ тIера дIадаллараца оахаш аттагIа а дикагIа а да.

Укх шера кхи а дикагIа оттаю оаха ялаташ чуэцара планаш, дерригача кхашкера ялаташ дукха комбайнаш цхьана а йолаш чуэца лерхI оаха. Цу тайпара хьехам ба оаха механизаторашта дур, поточни методах ялат чуэцаргдолаш техника кийчъеш да тхо.

Хиш декха лаьтташ долча хьалашка. Iаьльмате дукха хий эха хаpшаш даьха хиларех иштта аттадац поточни методах ялаташ чуэцилга вIаштIехьдаккха. Цхьабакъда, тха опыто къахьокх, уж халонаш эшалургхилар, нагахьа сайна долла хIама дика уйла е яь, лерттIа вIаштIехьдаьккхача.

Нагахьа сайна дIадахача шера на бола ялаташ чуйицача лаьтташка доакъарийна лаьрхIа оаха 560 гектара тIа хьажкIаш дIайийна хийцайле укх шера оаха лерхIаз маьхера культура мухъдаьннача кхашка 1000 гектара тIа дIае а шоаза дукхагIа моша доакъар кийчде а. Хиш декхача лаьтташкара цхьан шера ши хьувкъам — из да лаьтта лоладара интенсификаци алга. Из гIулакх чакхдаккхаре тIадерзадь да тха дерригa низаш.

С. ТЕРНОВСКОВ,

Шелковски производственни управлене «Красный погарь» оаьла колхоза кхаш лоладеча тракторни бригада бригадир.

ВО ТОАЮ ТЕХНИКА

ЧIоагIа лоархIаме да ка бола ялаташ чуэцара лерттIа кийчо яр. Талан техника кийчъярга хьежжа мара вIаштIехьдаргдац кхоана лоацача хана ялат чуйица дакхха а. Бакъда, из дика кхетадац Урус-Мартана производственни управлене чудоагIача боахамашка, къаьстта «Горец» совхозе. Цудухьа техника кийчъелга а ледара лел.

Цу боахаме кийчъа езача тайп-тайпарча 16 комбайнах 9 мара кийча яц. ХIаьта ремонт яь яьнараш а дукха кхоачамбоацараш долаш я. Масала, СК-3 яхача № 19 йолча комбайна чархаш Iаина ера лоаттарах телхай. Цу тайпарча хьала тIа я совхоза кхыйола комбайнаш а.

— Комбайнаш тоаеча эшаш йола оатхалаш хьалхе Iалашъяь ялар тхо хIанзалехьа уж кийчъяь даьшна хургдар, йоах комбайнерша Оздамиров Айте, Абубакаров Абумуслима.

ХIара комбайна сердали сигнали эш. Уж йолаш а цхьаикха комбайн яц. ХIанз цу тайпарча лоадамбоацарий уйла еча дац, тхо яхаш дувц совхоза керттерча инженера нов. Куицевича.

ХIанз совхозе тоаеш латт пхи комбайн, хIаьта юкейиса ши комбайн тоае дага а бац. Тоаяь йистеьлча а дIатIахоаве комбайнер ца хилча сенна еза уж, йоах совхоза механика нов. Мосаева. Мел харцахьа да хIанзалца кадраш кийчъяь йоацилга. Комбайнераш ца тоъарал совгIа ялхворхI штурвальни эш. Уж Iалашбара хIама деш бац совхоза кулгалхой.

Во тоаю цига кхыйола инвентарь а. Совхозерча 18 жаткех 6 цIена я, хIаьта воккхарех тоае езаш 5 жатка я. Уж а хIанзачул тIехьагIа тоае еза.

Iальмате дукха трактораш еха латт совхозе. Цига еха латт ДТ-54 яхача 24 тракторах — 8, Т-38 яхача 17 тракторах — 7, «Беларусь» яхача 36 тракторах— 5. Селла дукха трактораш тоа ца еш латтарах чIоагIа хала хьуве совхозе. Шоай трактораш ца а тоъаш лелалаца ялча «Краснoармейский», «Лермонтовский» совхозашкара новкъостала трактораш а йийха дIадийра цар бIаьстан ялат. ДIахо а кхы тоалайе дегадац совхозера сурт. Цхьаккха да еацаш санна латт трактораш.

Воккха найла луш да трактораш шин сизнах бола баьга. ХIаьта «Горец» совхозе шин совнах метта еррига трактораша цхьан сизнах а болх байта ялаь тракторист тоъац. Цу гIулакха а сагота яц совхоза дирекци.

Ала деза, болх шиттa леле совхоза къахьегамхой лоацача хана ка бола ялат чуйица лакхе вIаштIехьдаргдоацилга. Цудухьа сихха ялат чуэцара кийчо е еза совхоза дирекце, специалистеша.

Дукха хе йоацаш Урус-Мартана производственни управлене вIашагIъеллай «Сельхозтехника» межрайонни отделени. Цун декхар да цу управлене чудоагIача боахамашта гIулакх деiга. ХIанзачул тIехьагIа сихха оарцагIа а аьнна еррига техника тоае еза отделене.

Э. ГЕЛИСХАНОВ.

Подольск яхача городе́рча (Московски область) берий музыкальни школе педагога Кравец Михаила инициативах педагогически практика истоpе чуъ эгтара хьалха экспериментальни хьисапе кхо шу даьннача бераштa музыка Iомае йолаьй.

Цу школе испытани а йоацаш дIайийду кагий бераш. Музыка дикагIа IомаергIолча лорда тIа аьча къаьстта йолча системах хьех царна.

Экспериментах хьахайнараш Iальмате дика да — кIаравар хIана вац аьнна дешархо музыкальни даинеш йолаш хилар гучадьннад.

Сурта тIа: кагийча берий чIонадаргий ансамбль йиш локхаш.

М. Озерске сурт. АПН.

ГIУЛАКХ ДАРГА ХЬЕЖЖА ХЬУВКЪАРГДА...

Дика чакхдьнинадар бIаьстан культураш дIаер балхаш Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха - Юртерча отделене. Дукха тIехь ца йохийташ 140 гектар шекара свекла, 345 гектар гидуаргаш, 1040 гектар ялатийна а силоса а лаьрхIа хьажкIаш дIайийр цига. 1361 гектар да гурахьа дIадийна ялат.

Дика кийчдаьча лаьтта дIайийна уж культураш бIарг хьоасташ доле хьетIаьлиннаьр.

Бакъда, шоаш дIадоладаьча тайпаре дIа чакх ца доаккхаш моллалийтар отделене кулгалхоша культурашта Iуна делга.

Оасар сихха тIадаьлар. Лоацача хана хьалдинъяр цо шекарa свеклан гидуаргийн кхаш. ХIанз коттдаьннача оасаро ниттса мара, бIаргадайтац мугIараш.

Де-дезар сихха механически шаровкен культиваци елга дар. Из динзар. Свекла дIайийнача 14-ча дийнахьа мара дагадохар управляющена нов. Долгиева свекла гектарпикашта дIаекъа. ХIана дIайийнкъараш 80 гектар мара яц, цар тIа болх лерттIа дIаболабаьбац. Свеклана е махха баькхха а е культиваци яь а дахIама ца хилар бахьан долаш гектарпикаший дукхагIа доза бахьан кулгено деш хала къаьхьта деза.

Цу гIулакхо чIоагIа лакхбергбе свекла центнерга дIабодамах. Цох ханнахьа кхета шаьр управляющи.

Гидуаргий кхашка аьлча, цига дIа фу йийнай ца хоаш, цецвергба саг. Листта даьннача оасаро кIалъйита маьлхара яха агIа уж. Кхыттел мохха а баькхабац 25 гектарa тIа мара. Отделене шортта техника йолашехьа а латт гIулакх иштта ясала.

Кулгалхой праза санна, дукха оасар доацаш цIена да хьажкIаш дIайийна кхаш.

Ерaш-м цIена ма йий, ахкарна дукха доал эшацар, аьлча сана хьетIаьлиннача хьажкIашта 400 гектара тIа мара махка баьккхабац, хIаьта культиваци... 10 гектара тIа яьй.

Да вoлалургволаш дац гурахьа дIадийнача ялатий гIулакх а. Самолет йоагIерт ма йий, яхаш тракторашца оасарa дуъьаха йоллаш ца тухаш баьгIаб. ХIана из еннaчул тIехьагIа а 600 гектара тIа мара техаш йоллаш.

Иштта мара гIулакх деш доацаш ялаташ иштта хьувкъаргда хац.

Болх тоабара хIана а оарцагIа боалаш бац отделене кулгалхой. Шекара свекла цIанъе кIашна дIахкувлаш болх вех 8 — 10 сахьат даьлча мара биглац, сихха ца культиваци а.

Берригa нах оарцагI а бIаьза сихха оасарах цIена ца йой гидуаргаши свеклаши йоарагIолаш а отделена.

Б. АРЧАКОВ,

тха собкор.

БЕРРИГАЧА БОЛХЛОШТА — ЭКОНОМИЧЕСКИ ЗНАНЕШ

Дешара шу экономически конференци а еш чакхдаьлар крекинг - завода экономически дешара кружокашкей школашкей. «Материалаши ахчен кхомбеш дIаахийтар — коммунизм хьалъяра бола тешам», аьина яр конференце хиннараша йийца тема. Заводерча ерригача 25 школе, кружоке деша багIараша боккха пайда а эцаш ладигIар производствана чIоагIа лоархIаме долча цу дешега. Цу гIулаккак лаьца доклад йир завода экономически лабораторе начальника инженер-экономист йолча Нина Михайловна Самойловас.

ХIанз вай мехка йоаржавь коммунистически общество хьалъеча хака бедал, материалаш, доагор, электроэнерги, ахча кходар боккхача лоархIаме ра гIулакх да аьлар цо. Цхьан процентага кхоачаш уж кходича цхьа миллиард совгIа сом пайда хул паччахьалкхенна. ДIахо дийцар докладчика цу хьакъерча завода торонех, карагIдаьнарех лаьца. Укх тIеххьарча 5 шера промышленни производство 42 процент детIений. ХIаьта, 1958 шераца нийсдича валови продукци арахецаргья 134 процент, товарни продукци 139,8 процент, къахьегама овсарле 137,7 процент, химически промышленноста арахеца бедал 380,1 процент детIаенай заводе.

Цунца цхьана, производства резервашк лерттIа пайда ца эцар гучадаьккхар докладчикo. Масала, семилетка планах къахьегаме овсарле детIаяра дехкараш, укх шера хьалхарча квартале продукцега дIадодар лохдарей производствана хуленна пайдаией плана кхоачашъяьнац завода коллективо. Цхьабакъда, производстве балха юкъеяхьанза заводе дукха торонаш хилар хьахьокх балке анализо. Оборудованена, аппаратураштa ремонт яра балхашта асала ю механизаци, чехкка ремонт яь яхьц установкащ, ремонт ца еш царга дукхагIа болх байталга вIаштIехьдаккхац, лерттIа пайда эцац оборудованех. Вокхонца, цу гIулакхий лоархIам а беш болх бича производствана дикка пайда тIаьххетаргбар.

. Мехкдаьттацара сийрда продукташ лерттIа хьакъестаяр арахецача продукцега дIадодар лохдара боккхача лоархIаме да. Духхьал на гIулакх бахьан долаш соахка 877 эзар сомага дIаккхаччалца лохделар продукцега дIадодар. Иштта боккхача лоархIаме я технически прогресс а. Укх тIеххьарча шерашка комбинированни крекинг доаккхаргзолаш реконструкци яьй №№ 7-8, 11-12 йолча установкашта, хIанз реконструкци еш я № 3-4 йола установка, хIаьта хьатIадоагIача шера реконструкци ергья № 1-2 йолча установкана а.

Доклад чаккхьялча конференце юххьанца къамаьл дир коммунистически къахьегама школе деша ваьIача № 7—8 йолча установка оператора нов. Краюшкина. Паччахьалкхен рузкъан лерттIа кхом бара № 2 цехен установкая коллективаша лоаттабеча къовсамах лаьца дуйц цо. № 13-14 йолча установке электродвигатель ца хилар бахьан долаш бензин хьалъоаш йола насос 6 бетта болх ца беш лаьттай, хIаьта цу гIулакхага бахийта боагIачул дукха совгIа пар дIа а бахийтаб, аьна масал доаладир нов. Креюшкина.

Рузкъа кходара, производства низ совбаккхара боккхача лоархIаме да рационализатораш дукхагIа хилари цар телача предложенеша дукхагIа пайда бари. ДIадахача цхьан шера духхьал узлаш, арматураш, аппаратaш, трубопроводаш мукъаяхара гIулакка енначa предложенеша 12000 сом кходаьл. «Сумской» яхача насосий йIайхача клапанех шозлагIа пайда эцар могалир слесараша ии. Боевех Долговея, хIаьта металлолома дIаяла кийчъяьча вентелашта ремонт ю нов. Боева. Иштта по ремонт а яь паропроводашта дIаогIаьй 6 вентель. Бакъдо, берригa а Грозненски ТЭЦ-ра ва хьабоагIаре кхы а дукхагIа пайда эцаргбар парах, хIана аьлча Новогрозненски ТЭЦ-чул маьха дикка бойгIа ба из пар. Йовзаза ца йоалаш йоаеча продукцех, приборашa лерттIа болх барех доадеча доагамах лаьца дийцар цо дIахо ше къамаьл деш.

Продукцега дIадодар лохдара хетадир ший къамаьл завода планови отдела начальника нов. Иятиловас. № 7-8 йолча установкай масал а доаладаь дийцар цо, нагахьа санна дийнахьа, буси 50 тоннага дIаккхоачаш установке бедал алсамъяьккхача 1560 сомага кхоачаш продукцега дIадодар лохалургдар. Цул совгIа долам, электроэнерги пар, хий, реагенташ 1 процент кхойнча 5414 сома маьха лохлу продукцега дIадодар. Иштта кхы дукхача а масалаша хьахьокх бедал чакхъяккхара боарзм сеnбаккхарой сийрда продукташ хьакъоастаярах дукхагIа пайда эцарой эггара дукхагIа продукцега дIадодар чухнакьа доаккх, аьлар цо. Цудухьа, продукцега дIадодар лохдаран къахьегама овсарле лакхъяран къовсам лоаттабеш санна материальни рузкъа хьакхоллараша шерра яхь йоаржае еза кхом беш продукташ, материалаш лелаяра.

Къахьегама овсарле детIаяра йолча завода резервех лаьца дийцар № 3 йолча цеха механика нов. Борисова. Заводе хIора шера детIаух къахьегама овсарле. Масала, къахьегама овсарле план 107,4 процент, алапи лакхдара план 101,8 процент кхоачашъяьй дIадахача шера. Къахьегама овсарле детIаяра лоархIамерчарех фактор я балха говзалаши технически знанеши йола нах производстве дукхагIа хилар. Дукха нах ба заводе деша багIаш. Цхьабараша дикагIйола методаш Iомаярца балха говзал лакхъю, шолагIбараша деш балха говзал лакхъеча курсашка, школашка. Лоацца аьлча тайп-тайпарча заведенешка дешаш 300 совгIа саг ва цехе.

Иштта конференце къамаьл дир профсоюза заводской комитета председатела тов. Телегина. Коммунистически къахьегам бахьан долаш заводе лоаттабеча къовсамах лаьца дийцар цо. Социалистически предприяте балха технико-экономически показателаш детIаяккхара эггара лоархIамегIа йолча технически прогрессах лаьца дийцар № 15 йолча установка вокххатIволча оператора нов. Клепова, иштта кхыболча новкъосташа а къамаьлаш дир конференце. Завода экономически показателаш лакхъдергдола резолюци отта а яь тIаийцар конференце хиннараша.

А. ГУМНИЦКАЯ,
крекинг-завода политически дешара кабинета заведующа.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода участкай, установкай, цехий коллективашта юкъе шерра социалистически яхь яржай хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Цу даькъе да тIехьа хьинар совдоахаш къахьеташ я № 1 йолча тха цеха коллектив. Май бетта план ханал дукха хьалха кхоачаш а еш планах лаьрхIачул совгIа керттера продукци бIаьш тоннаши, массехк бIаь тонн дизельни доагори арахийцад цеха коллективо. Цул совгIа арахецача продукцега дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна эзараш сомаш ахча кходаьл. Ялх бетта план ханал дикка хьалха кхоачашъе дош деннад оаха. Уж декхараш дизза кхоачашдара дика къахьеташ я нов. Чирсунова кулгалдеча № 43-3 йолча установка коллектив, боккхагIа бола операторaш нн. Платонов, Студников, иштта кхыбараш.

Ф. ФИЛИПОВ,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 1 йолча цеха начальник.

ТЕМПАШ ЛАКХЪЕШ

Укх шера хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра красномолотовций болам хьал а лаьца хьинаре къахьегащ я «Старогрознефта» НПУ транспортни контора коллектив. Муль дIа-юкa кхахьара пхе бетта план 23-ча мае кхоачашъяьй цо, хIаьта къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 4,1 процент лакх а еш дIа-хьа кхухьача продукцега дIабода мах 5,5 процент лохбеннаб. Къахьегама темпаш кхы тIа а лакхъеш буруш деттача муьлш дIаккхухьаш ба контора шофераш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба шофераш Ю. Горбачев, А. Иваненко, А. Хамидов, И. Абубакиров, иштта кхыбараш. ХIора сменах 125 — 130 процент норма кхоачашъю цар.

А. ТИЩЕНКО.

«Стекловолокно» яхача Новгородски заводо массехк бутт хьалха эггара хьалхара продукци енний. Ер шу чакхдоаллаш проектах йолча мощностага кхоачаргья производство. «Завода арахеца кизга хьоаса, тIиргтей, кIада промышленноста дукхача доакъошта эшаш да.

Сурта тIа: кердача завода электроплиций цехе.

М. Блохина сурт,
ТАСС фотохроника.

ПОЕЗДАШ ДIА-ХЬА ЛЕЛАЧА КХЕРАМЕ ХУРГЙОАЦАШ

Дийнахь а бус а, бе йоахкаш гонаш а йолаш, ремонт яь яьнна арайоалача локомотивага а ремонт еш доттачул сатхалашка, доакъошка хьожаш лелаш хул активисташ - общественникаш. Цхьаккха хIама тувладалийтац цар бIарг ца кхеташ, цу сахьате гучаяоккх ремонт ечара а яь яьннача кхоачамбоацар, дика йова церна техника.

Поездаш дIа-хьа лелача кхерамзле хилийтар духьа Грозненски локомотивни депо вIашагIъеллача общественни совета юкъе 105 саг ва общественни инспекторaш болаш. Уж ба дикагIбола производственникаш, коммунистически къахьегама ударникаш, хIанз салоIаш бола ветеранаш. ХIаьта царна юкъе боагIа депо классни машинисташ Г. Берндзе, А. Коломитов, Р. Саркисов, кхыбараш.

Активисташ - общественникаш дежурстве арабуал совето оттаьча графиках, тIахьожам лоаттабу техникана а цунца нaха бечa балха а. Соакха аьхк деиз уж хьежаб бIаь совгIча локомотивага, хIаьта гучадаьккхад царех йовлла 606 дийн. Уж Iаш кхоачамбоацар гучадаьккха, цар вIаштIехдоакха цу сахьате из дIадоаккхилга а.

Общественни инспектораша болх бу цхьа шу мара деце а, дукха а дика гIулакхаш карагIдийннад царна: цкъаь-цкъа цу юкъа ремонтера аракьнача локомотива наькъа хьовзам бальбац, хIаьта йиллача ханал хьалха шоьлагIа ремонте юхачуухилга сохкарчул шозза кIезигагIа да.

Деповски совето чIоагIа терко ю бийсан болх бечa сменай балха тIахьожам лоаттабара. Цар кхетаду бийсана болх беча хана цхьаболча новкъостaша шоай балха болча бехктоккхама уйла кIезигагIа еш хилар. Командираша а дека ма доагIIара хьаьдетал царгара бийсана болх бечa хана.

Цкъа цхьан бус машиниста А. В. Айрапетовнек цуй помощника А. Котовнен гучадаьлар станци Грознерча маневрови локомотивех даьхка дукха кхоачамбоацараш: масала, машиниста Крупнова локомотива тIара сигнал, машиниста Юрченко локомотива гIара огнетушитель хула езаш яр; хIаьта дежурни йолча кочегара Шукиний резерва латтача локомотива регуляторах чIега баллацар, чарташта кIал ихка езаш хинна башмакаш юстара дIаккхийса ялар. Уж дерригаш журнала тIа дIа а яздаь, из смена чакхйоаллашехьа а, берригаш хьагул а бIь дийцар, уж кхоачамбоцараш кхы хургдоаца хьал вIаштIехьдаьккхар.

Транспорта нийслуш долча хьовзачий а кхоачамбоацарий а анали йича гучадьннал дика салеIа волца машинист рейсе вахийтар кхераме долга. Къаьстта салаIара режим нийса хилац малара тIаккхуш болчар. Цудухьа совето ший балха юкъедихьад цу гIулакхага дикка хьожилга а. Совета членаш балха хьавенача сагага хьежа ца Iеш, машинисташа чIагIа са мишта лоI а хьож. Царна бовз малара тIаккхуш бараш. чIогIа цатоам хила тарлураш. Общественникаша гIа а гIойн цхьанцаболча машинистий дезалашца беседаш ю, уж дIаккхетабу машинист рейсе наха а вазаш араволача хана дика салеIа, цIагIара цхьаккха а халахетар доацаш хила везилгах. Активисташа чIоагIа тахьожам оттабу алапи хьнийцача деношка. Цхьаболе болхлой хул алапи хьийцача хана миччахьа менна а къарав мала гIерташ. Совета членаша дIаккхетабу уж, малара тIаккхувраш, е хьеламца е хьаддай дIоал царга из гIулакх ма гийтаргдоацилга.

Поездаш лелача кхерамзле хилийтара тIехьа общественни инспекторий совето лоаттабу къовсам—из ба поезда цкъа хьоазам, хатар, цатоам ца хилийтарал совнагIа, уж хила тарлуш дола деррига а наькъаш тедара тIехьа лоаттабу къовсам, предприяте балхацара, предприяте коллектива цхьаццаболча члений оамалцара кхоачамбоацараш гучадаьха ца Iеш, гучадьннараш сихонца дIадахара, кхы тIа уж хургдоаца хьал оттадара тIехьа лоаттабу къовсам.

Общественни совето локомотивни депо болх тоабара, поездаш лелача кхерамзле хилийтара кхы тIа а дикка новкъостал дергда.

И. ЦЕХМЕЙСТРЮК,
поездаш лелача кхерамзле хилийтара йолча локомотивни депо общественни инспекторий совета председатель.

Г. АНОХОВ,
«Локомотив» яхача хIора денначa пенгазета редактор.

Челябински металлургически завод шерлуш йоагIа. Укхаза хьалъеш латт еза-йоккха машинаш еча Уральски заводе проект оттаь а кийчъяь а йола «1300» яха блюминг-автомат. Цу уникальни агрегата чуйоагIа 100 машини механизми. Царна управлени яра оттаю электро-счетни машина.

Сихача темпашца хьалъеш латт гIишло. Хьалъяь яьний йIоахъеш йолча гIувкий здани, керттерча корпуса конструкце монтаж еш, оборудованена кIалхарча ларда бетон йотташ латт. Планах 20 бетта хьалъяь яккха езаш йола блюминг 12 бетта хьалъяь а яьккха ер шу чакхдоаллаш болх бе йолалургья.

Сурта тIа: гIишлон цхьан участке. Котлован йоаккхача 20 экскаватори, 25 бульдозери, бIаьш самосвалаши я.

В. Кушанова сурт.
АПН.

Практически декхарашца дувзаш

1963 — 1964-ча дешара шера юккьанийра экономически 5 школа, кхалнаха лаьрхIа йола политически дешара 6 кружок, коммунистически кхетама 4 семинар, текущи политика цхьа кружок болх беш хилар Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза партийни организаце политически дешара сете. 287 саг вар укхаза дешаш. Паркома бюрос чIоагIъяьча графиках йир занятеш.

Белгалдаккха дезаш да, укх тIеххьарча шин-кхаь шера механизаторийн ялаташ леладерийн юххьанцарча экономически школашка дешара чIоагIа уйла тIайодаш хилар. Юрта боахама продукташ йоахилга чIоагIа лакхдара, парте решенеш толамца кхоачашъяра тIаберзабаь болча цар хIара дейнарча балха доккха новкъостал ду школаша. Духхьала цунна мара кхетаде йиш йолаш дац маьха дарегIа а йолаш хьайбай продукци йиккхара, ялаташ кхедара аьалде делаеш бола ялаташи хьайбаша леладераш хIара денна дукхагIа хулеш хилар.

ЦхьоалагIча отделене Гадаев Орштхо звеньевой волча звенос дIадахача шера 100 гектар лаьтта шекара свекла хьалкхейир. Планах 185 центнер мара эца ца езача хIора гектара тIара 217 центнер чуйийцар цо. Планал совгIа хьалкхеьча свеклах 1890 сом делар звеной коллективана. ХIаьта, Захаева Лаьчи механизированни звенос планах 10 центнер мара йоацача хIора гектара тIара чуйийцар дуга хьажкIий 15 центнер. Уж дикача сортах йола хьажкIаш планал совгIа чуэцарах, маьха дарегIа хьалккейрах 1450 сом делар цу звеной членашта а.

Цу звеной членаша уж толамаш дахар бахьан да юккъанцарча - экономически школашка шерагара шерага цар членаше шоай балха говзал, къахьегама овсарле лакхъяр. Продукцега дIадодар лохдер мел лоархIаме да дика хов царна.

Совхоза хьайбаш леладерийн кхашна балхана дерийн экономически кхетам лакхбара лоархIам кхета а беш ер дешара шу чакхдоаллаш юххьанцерча экономически школашта лаьрхIа «Къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIадодар лохдара наькъаш» яхача темах совхоза юкъара экономически конференци йир.

ЛадугIараша йоккхий уйла тIайохийташ яр совхоза директора нов. Широкова йийша «Къахьегама овсарле лоха хилари продукцега дIадодар лакха хилари—боахамо зе деш хилара керттера бахьан» яхача темах йола лекци. БаьцоагIаш лелаяра йолча «Лермонтовский» совхоза торонашца дувзадена къахьегама овсарле детIаярен продукцега дIадодар лохдарея керттера наькъаш, аьна къамаьл дир керттерча агронома нов. Проскурине, иштта тайп-тайпарча кхыча темаех дийцар совхоза экономиста Яндарова, керттерча бухгалтера Бокриева, кхычар. Цул совгIа докладчикаша санна совхоза отделеней, фермой бригадей коллективаша укх шера хьалхарча кварталe баьча балха кIоаргга анализ а еш къамаьлаш дир дукхача дешархоша а. Культураш кхеечен хьайбаш леладечен комплексни механизаци юкъеяхьара боахаме хозрасчет оттаяра кетадаь дир уж къамаьлаш. Культураш хьалкхееча комплексни механизаци ярах боелча пайдах лаьца дика масал доаладир укхаза. Нагахьа санна шекара свекла цхьа центнер хьалкхеяра Светличние звенос 17 кепиг дIадахийтадале Гадаев Орштхой звенос 45 кепиг дахийтар центнерага, хIаьта кулгаца кхееш — 4 сахьат. Цу масалаша хьахьокх свеклана, кхыйолча юртбоахама культураштa гIулакх дара балхашта механизаци яза ерг да хилар. Цунца дувзадена укх шера цаI Светличне методахи 2 механизированни звено Первицке методахи вIашагIъеллай совхозе. ХIаьта, 500 — 900 бежанга дIакхоачаш доахан хургдолаш шурий - товарни фермаш йоккхагIа е езалга, хьайоаккхача шурий дукххалгеи дикалгеи хьежжа алапий тергволаш царна доакъар кийчде специализированни бригала вIашагIйоллалта дийцар цар.

Иштта дика чакхъяьлар коммунистически кхетама семинарашкара, вайнаьха кхалнаха йолча политически дешара кружокашкара итогови занятеш а. Укх деношка политически дешара ерригача сете, хIанз совхозе керда хьайийлача агрохиме университете уйла тIаяххаьтта Iоамаеш я КПСС ЦК февральски Пленума материалаш. Партеи правительстваи решенеш толамца кхоачашъяра хоадамболла мероприятеш а уттаеш юртбоахача шера интенсификаци яра наькъаш нахадлаш лохаш ба политически дешара ерригача сетера дешархой.

Ю. ХАЛИНОВ,
Урус - Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза паркома секретарь.

ХИМЕНА — ДУКХАГIА БЕДАЛ

Химически промышленность детIайоалаярах а цунца къахьегамхой вахара хьал лакхдарах а йола КПСС ЦК Пленума решени холуш я мехка хIара предприяте.

Йоккха хими детIайоалаеча дикка даькъа лоацарех ба Грознера мехкдаьтта чакхдоахараш а. Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводо йоаккха парафин дIайода синтетически хьаьна кислоташ йоахача, танарий а дулха а даьтта мелта. Крекинг-заводо Грозненски химически комбината лу тайп-тайпара йола химически продукташ яяра эша крекинговa газ, хаьта Новогрозненски заводо католически крекинга газ.

Химически синтеза эша парафин лоаттаю Грозненски нефтемаслозаводо а, эггара дукхагIа йоаккх из цу заводе.

Сенах латт парафина кIайлен тIа химически синтез яр?

Дукха ха йоацаш а тIехьа нарафина мугIарех йола углеводородаш химически хIама ца дулуш, кхыйола продукташ хьа ца хулалуш яр термически крекинга процессата гIолла моторий доагорнох даккхарал совгIа. Бакъда из деш парафина мугIарех йолча углеводородашта яь ца Iеш, крекинг ю мазутаца йолча кхыча группашта а, къаьстта аьлча нефтенови, ароматически, комплексни соединешта а.

ДIахо йолача хана парафина углеводородаш тохкаш Iилмахой йиш хиннай феца уж мистъялийта реакци сихъеча катализаторий новкъосталца. Мистъялийтача парафина углеводородех хьахул кислоташ, царех хьаю тайп-тайпара йола продукташ.

Парафинех уж мистъялийтара наькъаца тьаьна кислоташи спирти хьадеш йола промышленни процесс кийчъяьй. Растворaца обработка йича царех хьахул сапа деча хIайолха щелочаш. Синтетически наькъаца хьадаь сапа чIалла воглa дац къайбайн ганарийн даьттах аьлчул. Цу тайпара хьахиннах мехкдаьттаца йолча парафинах Iалаьмате дика сапа хьадеш йола промышленноста керда дакъа. Из бахьан долаш бахача наха кхачана кIадахийга дукха даьтта мукъадоал.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш ювцаш, хаькъа боахача парафин чIоагIа мах болаш хилара лоархIам а бар. Грозненски нефтемаслозавода коллективо шийна хьалхашка оттадир парафин йоаккха керда мощностaш чехкагIа хьалъяра, бола бе йолалийтара, болх беш йолча установкашка парафин дикагIа а дукхагIа а яккхара, бедал, материалаш, доагор, реагенташ кIезигагIа дIаяхийтара чотах парафинага дIабода мах лохбара декхар кхоачашде.

Эггара хьалха керттера тергам тIабахийта беза керда хьалъеш йола парафин йоаккха установкаш шоай ханнахьа болх бе йолалийтара.

1964—1966 шерашка нефтемаслозаводе хьалъяь болх бе хургья парафин йоаккха керда установкаш, цар йиш хулийтаргья хIанз йоаккхачул 6-зза дукхагIа парафин яккха.

Объекташ толамца хьалъяра, шоай ханнахьа болх бе йолалийтара, лоацача хана проектни мощносташ Iомаяь кар ерзаяра дукха декхараш да завода коллективо кхоачашдеш. Царех керттера дараш да: производственно-технически отделий болхлоша дикка Iома а яь, доагIаш дола хувцамаш де деза, объектaш хьалъяь аьлча уж хувцамаш дергдоацаш, хIана аьлча цар тIаккха юхаячаргда установкаш бола бе йолалийтара Iомаяри. Цу даькъе хьокхаме я тха заводе болх бе йолалийта парафин йоаккха эггара хьалхара установка. Проектни материалашка ший къинахьа къажарахи уж нийсъяраза чIоагIа аьттув боалаш лоацача хана карaерзайир проектни мощность.

Хьадда из гIулакх сихдир парафин тоаеш (цунцара даьтта кIезигдеш) цунна кхаь ступенах йола фильтраци яро.

Кхаь ступенах йолча фильтраце йиш хилийтар комбинированни схемах болх беш йолча установкана проект оттаяра тоххамаш сихде. Цу схемах парафинаца цхьана установка тьаду лоацча температурах даташ дола машинашта хьенха даьтташ.

Кердача установкаш тIа болх бара квалификаци йола эксплуатационни кадраш кийчъе еза, хIана аьлча дукхагIча царех тайпа да установка толамца болх бе йолалийтар.

Нефтемаслозаводе из гIулакх кхетамца леладу: хIанз болх беш йолча установкаш тIара опыт йола технологаш (боккхагIа бола операторaш) кердача установкаш тIа уттабу ремесленни технически училищашка Iомабаь араяийцача къоначa специалисташна цхьана бола бергболаш.

Хургболча операторaштен цар помощникаштен 2—3 бетта технически дешари практически болхи хьея, цул тIехьагIа бригадаштен сменаштен бийкъа а бийкъе, кердача установкашна болх бе оттабу уж.

Иштта гIуланз дир укх шера депарафинизаце Г-39/6 яха керда установка болх бе йолайолийтача а—лоацача хана 15—20 дийнахь Iомаяь карерзайир цо.

Установкаш шоай хиннахьа хьаяралли кедраш кийчъяралли совгIа, монтаж яьча аппараташтен оборудованенен тохкам бе а миштай хьажа а еза уж бола бе йолалийталехь. Из ду завода керттерча механика служберча ремонтно - механически группо, чIоагIа ревизи а еш, оборудовани дIа а оттаеш. Кердача аппаратурана ревизи ю из кийчъяьча заводо технически хьалаш ца хилийтарах, хьеяльаш а лораеш а йолча хана хIама тейка дий хьажа.

ГрозНИИ Iилма болхоша цхьана завода инженерно-технически болхлой гIерт парафин даккхарта дIабода мах лохбе, къаьстта кIаьда парафин даккхарга бодар а болаш.

Вай парафинаш (лелара чIоагIен кIаьден парафинаш) дукхагIча деькъе дIадохийт ехпа а цу тайпара кхийола чIамаш а хьача. Уж Iалаьмате йоккха кхоачне йола мехкдаьтта продукташ я.

КПСС ЦК декабрьски Пленумо хьалхашка оттадаь доккхий декхараш чакхъа боахама мел боккха лоархIам болаш да дика кхета а деш, коммунистически къахьегаме предприяте цIи лелаеча тха завода коллективо ший низ кхоберзбаш шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, мехка боккха мах бола мехкдаьтта продукташ дукхагIа арахецара.

И. АРУТЮНОВ,
Грозненски нефтемаслозавода керттерча инженера заместитель.

БЕРИЙ УЙЛАШ

Юрий ЯКОВЛЕВ,
писатель.

Хетаргахьа, массе мехка а хила мегаш да боккхагIа бола вах бераш дезаши цар харца. кьарча самалашта раьаа боацаши хилар. Дуне хьадоладелча дена а хьадоагIаш да, боккхагIа бераштa берашкара дуккха кхоачамбоацараш гучадувлаш а мекъе ла ца лувгIаши, каьай доацаши чуйнна хIама ца деши, гIожен ээ, дел довцаши хиларах царна бехк бе уж кийча болаш а дола гIулакх. БоккхагIа бераш берашка хьеж хIама доккха хетийтача кизга чу гIолла хьежаш санна, цудухьа уж деррига кхоачамбоацараш цар теркал я ду.

Цхьабакъда, цхьаькха хIама да белгалдоалаш дар. Со хиннача мехкех цхьаннахьа а, кхыметтел эггара чIоагIагIа хIама эвш волча сагагара а цIаккха хезадац сона укх тайпара дешаш: «Вай мехкара бераш мекъа да» е «Вай мехкара бераш гIожа да», е кхы а моллагIа а цу тайпара дешаш.

Бераш дувцаш доккха, цIенхаштгара къамаьл дечa хана бераш кхычe позицешкара дархIа болалу нах — поколения а лоархIаш дувц йар берех. Цу хана (чуйнна хIама деш, «ладувгIиш», «эздел долаш» хила дезар аьнна хеташ хилара меттел кхы тайпа кхетамаш лег чу доагIа — берий идеалех хул къамаьл.

Советски берий шоай я коммунистически идеалаш. Бакъдар аьлча, сона довзаш дац балха лекхдалара е дукха элапи эцара, сомий беш а йолаш долча шоай довлахьарча цIеной уйла еш дола бераш. Меркантилизм йоацаш я советски берий идеалаш. Цхьабакъда, идиллични, гIомар тIа хьалхь хила мег цар уйлаш? Яц! Нагахьа санна кхоачашхинен на хиинен уйлаш дIаязъеш йола статистически бюро дунен тIа яларе, цо цифрай меттаца бакъдергдар «дагалаттар кхоачашхилара» коэффициент Советски мехка йоккха хилар. Вай бераш тешаш да, нагийча нахен мехкарашеа — цар боккхагIа болча вежарашех йижа. рашен шоаш дагалаьцар кхоачашдеш хилара.

Дагалаьцар майрра чакхданкхара кIал реальне кIийле я. Хетаргахьа ший хьоиташ хIанз а седкъашка бахийтанза болча мехкарча бераштa чIоагIгIа хела хургда космонавт хилара уйлае. Вай мохк — космонавтий даькъ. Тоьал дукха нах ба вай хьаштдолча минута лаьттанцара дIа а къьостa космосе баха кийча болаш. КIаьнкаш а кхыметтел йиIнгаш а гIттара дукха ба космонавташ хила уйла йолаш — на дa торо я цар.

Массехк итташ шераш хьалха. гIа летчикаш хулга дар эггара чIоагIгIа бераштa дагадаьлар. Цу хана пилотий бIарча эскар хьа а хилар вай. Хетаргахьа, изаьмо кхоачашхила мегаш я космонавташ хила безам болаш йола берий уйлаш а.

Дукха хIамаш леладу Советски мехка «лаьттарча профессешта» а романтизаци яра. Кубанерча школьникий вахар довза гIерташ сo хиннача хана сона дукхха бераш нийслелар агрономаш, ветеринараш, механизатораш хила безам болаш. Фу бахьан да цу профессеех берий безам болийтар? Керда хIамаш карагIдала, прогресса доал де йиш хилар. Бераштa гоема да массааа а цхьан тайпара дола, белгалдоалаш дола цIа хIамаш. Иштта кхетадаьд уж вай книжкаша, вай школаша, вай исторе. Уж — кхыметтел царех эггара сабарегIа дараш а — зIамига шийла а, керда оагIув хьа ца йийлача сатохалуш дац. Кубански станицашкара бераш пайдан йоаца уйлаш еш дац. Лаьттан тIа бахача царна бIаргагу лаьтта мишта леладу. Цу балха проза бIаргагу царна, поэзе дакъилгаш цуяцара лаха а хов.

Советски берий идеал, — творчески къахьегам. Цо віашагIцувз болхлойи лораши, агрономаш а Iилмахой а хила безам болаш дола бераш. Вай заман бакъдарий вехаш — уж я опыташ, керда гучадоаха хIамаш, деяал. Къонача дега уйлаш сийрдайоах цар сердалоно.

Вай лозунг да: «Коммунизме дахилга диллад вай бераштa», Коммунизм вай кхоане я, цхьабакъда, цунах хIана дегалаттар а лаьрхIа Iе хала да, кIона аьлча из лаьрхIа, цифрашца хьахьекха, віашкатеха, диста доьина да. Кховне холу вайна, шинарди дIадаьлча кхьаради хьатIадоагIаш хилар санна. Иштта на волуш хилар берашка доал, кхоанен гIулакхаш віаштIехьдоах цо.

Вай школашка кхоанена хеталь диспуташ хул. ДуккагIча лена берий шоай инициативах хулаш я уж. Иззамо диспут йолча хача цига хилча цецвоал берашa дагалаьцача фантазех аьнна ца Iеш уйлаш еча къоне бераша шоай уйлашта геттара цIенхаштви реальнин лард йоллеш хиларах а. Кхоанен техника хар дийза ца Iеш, бераштa деза адамий общежите кхоана хургдола хуицачаш хар а. Обществана моральни эргалоная ярда мара кхоане лархIацар.

ДагадоагIа сона, цхьан диспуте цхьанне укх тайпара хаттар оттадаь:

— ДикагIа малагIа да: кхоане ший кулгашца хьаир да е тхьайса а тхьайса кхоанено хьасомавалар да?

ЧIоагIгIа айдир из доаш. ФаьлгаIа бувцача наькъаца кхоенен чу кхача безам бараш геттара кIезига хилар.

Шоай самалга диллача чIоагIа сатем боацаш да бераш. Сатем боацаш а дика дакъа лоацаш а да. ХIанзе а дена белгалара реальни хьинар тIадахийта гIерт уж шоай уйлаш кхоачашъяра. Шоай цIерашца шоай маIан доашхаш йола тайп-тайпара кружокаш дукха а вай: къонача техникий кружок, къонача натуралистий кружок, къоначe лар лехарий, къоначa моряккий кружокаш... ДикагIа мел йола специальносташ белгалъяьй цу кружокашка. Дагалаттар кхоачашхулга царгара дIадолалу. Царгара доладения а Iаш! Вай бераша дакъа лоац Iалаьмаге дуккача пайданерча балхашка. Цар аьшк гулду, опытни огородаш ю, механизмай конструкцеш уттаю, лаьттан ченашкара пайдане рузкъаш гучадох. Сона ховш дукха моттигаш я, школенна гонахьарча лаьтта берий шоай низамца юртбоахамв, культурай сорташ хьалкхедаьи юха шера колхозий кхашка уж дIадийнeн. Новосибарске сона вовзаш ва ший новкъосташца цхьана, дIа-юха лелача яйгача, юртбоахама балхаш дара чIоагIа аьттув болаш йолча шассе конструкци оттаьв хIаьи.

Сийлахь - воккхача эрсий критик хиначе Виссарион Белинске вай деной хаьший а кхоанен дай а ба аьнна бéрех. ХIанз хунцамаш хиннад. Хьаьший хила лац бераштa. ГIоачий хила безам ба цар. Царна лац хIанз тхьовса а кхоанене сомадовла а, цар дIадех шоашка гIулакх далар, кхоанена йоллача ларда юкъе цар тIой а детийтар.

Шоай идеалаш кхоачашъяра вай бераштa машар эш. Селла чIоагIа цудухьа гIерташ хила а мег вай ядерни герза деш дола тохкамаш дехнйта, герз дIадаккхийта, машара кхы тайпа тешамаш хилийта.

Бераш лорадара ди — из вай берий ираз бахьан долаш лоаттабеча къовсама ди. Цу дийнахьа Советски Союзерча даьшен йоаношен шоай берий духьа цIаькха а кхы цIаькха а йоах тIемага «ма хилба!»

(АПН).

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

ХIанз лоаман даьгIенашка доажадеш да тха шурий-товарни ферма доахен. Варт-цхьоагIо йолаш а балхах дика ка йоалаш а ба коллективаа доаркаш, бежа Iуй. Цу гIулакхо торо хулийт шура яккхара дола хьокхамаш денгара денга лакхде.

Нагахьа санна лоаман даьгIенашка хьайбаш доажадеча хьалхарча деношка тха ферме 1500 килограмм шура йоаккхаш хинаяле хIанз дийнахь йоаккха шура 2100—2200 килограммега дIакхоач. Шура йоаккхилга лакхдара хьинар ца кхоадеш тIагIертта къахьег ферма бежа Iуша а.

Денна 2500 килограмм а кхы дукхагIа а шура яккха лаьрхIад йоаркай коллективо, вешта аьлча кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 10 килограмм шура яккха йош деннад хIара доярка. Кхоачашдулаpгдолаш да из, хIана аьлча хIанзле а хIара кхоабача Iаттагара 9 килограммага кхоачаш шура йоакха уккъза.

Кхы дуккагIа шура йоаккхаш йоаркаш а ба ферме. Масала, доаркаша Харсдин Маргос, Амриева Анис, кхычар а 11—12 килограмм шура йоакха хIара Iаттагара.

С. АРАБАЧАН,

Суньженски производственни управлене «Коммунизмага боаххаъ» яхача колхоза № 4 йолча шурий товарин ферма доярка.

ЙОЛ ХЬОКХАШ ЛАТТ

Аьла лаьрхIа дIадийна рожь хьокхаш ба Наурски производственни управлене «Терский» совхоза йиълагIча отделене механизатораш.

ХIанзле хьекха Iоиллад цар 480 гектар рожь. КIезига дукха из докъалеча трактористаша А. Ермаковен С. Суботинен хьагулду из цох.

Дукха ха йоацаш хьалха хьаяьчна йол гулъеча болх бе йолаенна яхь хьалхаеттэш йола волокушаш.

Цар новкъосталца сиха цIенду механизатораша рожь тIахкина кхаш. ХIара денна 170—180 гектара тIара хьагулъю цар йол. Цох тохкараш ю, цул тIехьагIа пархаш хьэлтеларгашна аргIаш ду.

Тешшаме ала йиш я отделене хьайбаш дикача аьтаца Iалаштдергда аьнна.

М. ТАЗИЕВ.

Хьувкъадергда баьца дaараш

150 гектар лаьтта да баьца даараш кхедеча тха бригада воалахьа. Шакка ца хьийгача тайпара къахьега а дика хьокхамаш даха а лаьрхIад оаха укх шера.

Интенсификаци яра вай парте юрта боахама хьалхашка оттадаь лоархIаме декхараш кхоачашдара тхоай низ кхобац оаха. Укх шера хIара гектара тIара 180 центнер помидораш, 160 центнер наpсаш, 180 центнер хабуц, 13 центнер моша горох чуя декхар тIайийцад оаха. Уж доккхий декхараш сийлеца кхоачашдара кIезига къахьега дезаргдац. Бакъда, тхо кхерац халонех.

Химии кхашке хиш декхилгеш— иза боле факторашa юрта боахамe культураш хьувкъаяра. Цудухьа лу тха бригада цу фактораштa шерра никъ. Баьца даараш дIадийнача деррига лаьттан тIа ширдаьнна кхо а дилла, хIара гектара тIа кхоккха центнер минеральни удобренеш тайсай оаха.

ДIадийна культураш сапоахача хIамашка йов ца ейта а новкъостал ду химе. Кхачан свеклапен капустан «ДДТ» яха дуст техе даьлар тхо массехк дийнахьа. Лаьтта докъадалаедехьа шиi декх оаха, хIанз оаха цакадлаш йоакхо ю цу гIулекха.

Оасар деча дикагIв хьокхамаш доах вв. Понтелеевен Катасаковен кулгалдеча звеной коллективаша. Дика новкъостал ду баьца дaараш кхедерашта механизатора В. Струсевича. Цо ше дIадийра баьца даарий фуш, культиваци а яь, молхаш техар, хиш декха харшаш даьхар.

М. ПУЗЕНКО,

Суньженски производственни управлене «ЦIе Эскар» яхача колхоза баьца даарий бригада бригадир.

КАРБАМИДАХ ПАЙДА ЭЦАЦ

Денна лакхлуш йоагIа доахенгара йоаккха шура «Ингушский» совхоза шурий-товарни фермашка. Шура яккхара дикагIа хьокхамаш да 2-ча отделене шуриi-товарни ферме. Укхаза 237 кхоаба етт ба, Май бетта юкъерча деношка хIара денна 754 килограмм мара шура яккхацар царгара. ХIанз хIара денна 1259 килограмм йоакх. Мая хьалхарча декадечул 2612 килограмм шура дукхагIа яьккхай шоллагIча декаде.

Хьокхаме къахьег укхаза хьалха латтача доаркаша Пешхоева Нинас, Балаева Iадас. Цар денна хIара Iаттагара 8 — 9 килограмм шура йоакх. Доахен кхоаза детта бахар да из.

Бакъда, паччахьалкхенга шура кхы а дукхагIа йохка йиш-м яр цу отделене кхыча гIулакхашта на йоа ца йоре.

Масала, вокх отделенешка Iаьсашта мелае дIаккхуьийт 2-ча отделенера шура. Из де дезаргдацар цу отделене санна вокх отделенешка искусственни шура кийяйоре.

ХIаьта, шура тIатохараш шурий хьоапал лакхъяраш карбамид чIоагIа пайдане йолга ховшехьа совхоза керттерча зоотехника нов. Хашоева хIама даьдац из Iалашъяра: Цудухьа шурий хьоапал 3.9 процентагара [redacted] лац ерригача шурий-товарни фер[redacted].

Шортта шура яккхараш яз паччахьалкхенга йохкаран лоархIаме да мамотта кердадар юкъедоаладар, хIаьта совхоза хьалех лерттIа пайда эцар.

Цудухьа вокх отделенешка сиха дIадоладе деза доахан кхоаза деттар санна дола дика гIулакх.

Б. АБИЕВ.

Грозненски производственни управлене баьца даарий-шурий № 2 йолча совхоза механизатораштa дика гIулакх карагIдаьннад.

Цар силос хьокхаш йола комбайн силосах карбамид тухаргйолаш віаштIехьаьккхай.

Цу гIулакха комбайна тIа 200 литр чуйодаш йола бешка оттаьй. Цу чу карбамид IочуйоттI. ХIаьта специальни кранас торо хулийт силосах боарамах карбамид еттв.

СУРТА ТIА: кердадарий инициаторех цаI Х. Умаров силосах карбамид мишта етт хьежаш ва.

В. Юнцевича сурт.

Грозненски производственни управлене Грозненски опорно-хьокхама совхоза цхьоалагIча отделене моша доакъара лаьрхIа ялат дIадийна дукха лаьтташ да.

ХIанз доахан даьжа даьина лаьтташ оахаш латт отделене. Цу тIа силоса лаьрхIа хьажкIаш дIаюргья.

СУРТА ТIА: тракторист М. Саралиев В. Краюшкини уж лаьтташ оахача.

В. Юнцевича сурт.

НИЙСА ПАЙДА ЭЦА ЛОАМАН ДАЬГIЕНЕХ

Пхелагiа шу да Грозненски колхозно-совхозни управлене боахамашкара хьайбаш хIара шера бIаьсти яьлча денз гуйранга кхаччалца доежадергдолаш шортта баьцаш йолча лоаман даьгIенашка кхувла.

Соахкарчул дикагIа кийчо а яь лоаман даьгIенашка хьайбаш хьалкхувла доладеннад управлене боахамаш. Укх шера Грозненски производственни управлене боахамашта тIачIоагIаьй 80 эзар гектар лоаман даьгIенаш, Итум-кхала, Шарой, ЧIаьбарлой яхача моттигий лаьтташа а Советски районе а я уж даьгIенаш.

ДIадахача шера лоаман даьгIенашка 8874 бежан хилар доажадеш, царех 3926 бежан шерал совгIа ха яьнна дар, цул совгIа 1164 устагIа а хилар цига, 692 тонн дулх тIакхийтар хьайбашта цига доажадеча юкъа. Цу гIулакхо торо хилийтар боахамашта 7257 тонн доакъара единица кхое, хIаьта из доакъар чуоттаь хьаккарчи детташ дола доахани кхабара дIадахийтар.

Лоаман даьгIенашка хьайбаш доажадара эггара дикагIа хьокхамаш даьхад Ленина цIерахча колхоза бежа Iуша Акрашев Абос, Эльмурзаев Дайсата, Истратов Абубакара, кхычар а. Дийнахьа юкъера лаьрхIача цар йолжача хIара сиргIалгана 845 грамм шинарийна 870 грамм дулх тIаккхетар. 7 сом 29 кепиги мара віадахензар цу дулха хIара центнерага.

Иштта дика хьокхамаш даьхар I-гIча Мая цIерахча колхоза жа Iуша Усманов Юнаса, Хамзадов Аьхьмада, кхычар а.

Укх шера 14 эзар бежан, 5 эзар устагIа, бIаь совгIа говр югаргья Грозненски производственни управлене боахамашкара лоаман даьгIенашка. Нагахьа санна соахка цига доажадеш 1367 бежан эзар устагIен хиннадале укх шера 2,5 эзар бежаш 5 эзар устагIен хургда лоамашка дуккьаа цхьан Грозненски опорно-хьокхама совхозера.

ДаьгIенех дикагIа пайда эцара доагIIача тайпара віаштIехьдаккха деза доахан доажадара гIулакх. Цхьатарра ха йолча доахах віашагIтоха деза Iулаш юкъанца дена. ХIаьта сиргIалгIаши шинараши шо-шоаш хилча дикагIа да, цул совгIа Iай гIелденна доахан кхычарца дига мегаргдац, уж шоаш къаьстта доажаде деза, нагахьа санна шоаш даькка дягача бу никъ цар лоаргбеце машинешца хьаланга а деза уж.

200—220 бежан чудоагIаш хила деза Iулаш. хIаьта цу тайпара Iул доажаде кхо саг мара эшаргвац. ДIадахача шерий практико хьахьокх цу тайпара віашагIтоха Iулаш цхьан моттигера кхычахьа дига а ки тIа кхувла а аттагIа хилар.

Лоаман даьгIенашка дига Iулаш віашагIтехачул тIехьагIа «Эмкарь», «Сибирская язва» яхача а кхычa лазарашта а духьала маьхий детта деза хьайбашта, цул тIехьагIа ши хIара даьлча иштта маьхий детт «лептоспироэ», «пастереллез» яхача лазарашта дульала.

Керттера теркам тIабахийта беза хьайбашта «бруцеллез» яха лазар ца кхетийтара йола мероприяти йиза чакхъяккхара, аIааьлча, дIа-са дала тарлу из лазар. Молхаш техача хи чу лувчадеш фашкаргаш латаргIоацаш цар хьоаду «Гемоспоридиоз» яха а кхудола а лазараш ца хилийтара профилактически мероприятеш е еза.

Из деррига даьчул тIехьагIа пхи да далалехьа даьгIенашка дига еpадаха деза хьайбаш, кхы дукхагIа хе цар ныхкача фашкаргаш ята а царех лазараш хьадала а тарлу царна. ХIаьта віотаргаш дукха йолча лет доахах дукхагIа йола фашкаргаш, цудухьа хьалхе а белгалдаха деза хьайбаш даьгIенашка доажаде дугаргдола дикагIа дола наькъаш. ЛоархIаме да из гIулакх йоачан йолшча деношка чакхдаккхар, хIана аьлча, хотта йолча хана йахкa да хьайбашта никъ бе.

Лоамашка доажадера хьайбай Iулаш дугаш волча хIара Iуна ха деза хьайбашка, «хари баьцаш» хийта мегаргйоацилга. Масала, «Iай Черемица» яха харц буц йиаь хьайба цамогаш хиле. Из буц йолча моттигашта юха я ца социйташ, сиха тIехьа деза Iулаш, мецденнача доахан чам а хеташ юь из.

Колхозийи совхозийн зооветспециалистеша боккъонца теркам тIабахийта беза шинараш хьал хьалхе бугIа ца ахийтара, из хила тарлу хIанза йола сиргIалгаш Iула юкъе яхча. Бежа Iуй шоай а цар гаргарча аькха а сиргIалгаш хул Iулашца, цудухьа бежа Iуй дIаннетабе беза ух хилийта мегаргйоацилгах. Цу тайпара масалаш хиннад совхоза «Староюртовский» № 1 йолча шурий-товарни, кхьйолча боахамашка а.

Iулаш віашагIтохача хана бригадирашен зооветспециалисташен номераш оттае еза хIара хьайбана. Цул совгIа эза а эза цул доаал а боа а, кхыйола белгалонаш а дIаязъяь дола ведомость де деза, ведомостех цаI воккхагIча бежа Iуна дIалу.

ВугIа дакха ха йолча шинарех къаьстта Iул віашагIтоха деза, цул совгIа віаштIехьдаккха деза дикача фух йола бугIаш цу Iулаца хилар а. ХIаьта хьалхе а лораш хьежа а цамогаш йоацаш а хила еза уж бугIаш.

Укх шера хьалхара искусственни осеменени ергья лоаман даьгIенашка доажаде дугача шинарашта, цу гIулакха Советски районерча Итум-Кхале яхача юрта хьалъергья искусственни осеменения ю пункт. Цунах биэза пайда эца беза Итум-Кхала яхача чIожe хьайбаш доажадеча Iуша. ХIара боахаме хIанзе а кийче беза искусственни осеменени ергIола техник. Iалашъе еза эшаш йола инструменташ, аппаратура, химикаташ.

ХIаьнчул тIехьагIа кIира далалехьа деррига деттаи доаца доахан лоаман даьгIенашка хьалдигара мел эшар даь дакхе деза.

Белгаллаккха деза колхозашен совхозашен лоаман даьгIенаш тайп-тайпарча лазарех лораяра хIама деш ца хилар, лазараштa духьала молхаш етта еза даьгIенашка. Цул совгIа хан-ханнахьа селаIийта а деза царга.

Лоаман даьгIенех хьалхе а биэза а пайда эц Грозненски производственни управлене боахамий торо хургья лаьрхIачул дуккагIа дулх даккха а паччахьалкхенга из доахкара плана дуккьа тIаьхховчашве а.

А. РЫЖКО,

Грозненски производственни управлене зоотехник, инспектор-организатор.

КЕРДАДАР, ДИКАГIДАР ЮКЪЕДОАЛАДЕ

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш кхоачашъеш Нохч-ГIалгIайчен профсоюзни организацеша Iалаьмате боккха низ тIабоххийт промышленноста а юрта боахама а болхлойи специалисташи тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара оарцагIбоахаш. Цар шерра йоаржаю социалистически яхь, цун дикагIа йола формаш лех.

Къаьстта шера яьржай хIанз алх шу хьалха дIайолиeна коммунистически къахьегама тIехьара яхь. Коммунизм гаргайоалаяра тIехьа дуккхача наха беча коллективни балха дикагIа форма а йоккха кхойне йолаш а я из. Цу патриотически боламе хьахул саги керда коммунистически гIулакха оамалаш, цхьан хIамайна тIакхача гIерта уйла, къахьегама коллективизм, лакха сакхетам, керда общественни отношенеш.

Заводашкарен фабрикашкарен профсоюзни комитеташа комсомольский организацешца цхьана халданза йоакхо еш я коммунистически коллективен ударникен цIи яккхара тIехьа. Цу яхьа юкъе ва хIанз укх сахьата вай республика предприятешка 106,2 эзар болхло, инженерно-технически болхло, колхозхой боацаш. Яхь лоаттаеча 4783 бригадах, участках, устаповках из сийлен цIи яьккхай 1770 коллективо, из цIи яккхара яхь лоаттаеча 35363 сагах 16773 саго яьккхай из. Коммунистически къахьегама предприяте цIи яккха яхь лоаттаеча 90 предприятех 7 из яьккха я.

Ши шу мара даьнадац Центральни ремонтно-механически завода из цIи лелаю (директор Сардалашвили), хIаьта завода коллективо цу хана деза болх толашагIа беш хилар хо. луш да. 28 процент дукхагIа йоаккх продукци, семилетка тIеххьарче шера плана боарама тIа а кхоачаеш.

Коммунистически къахьегама коллективайн ударникийн цIи яьккхача мехкаша шоай опыт шоашца цхьана балха болча наха віалу. Цо йиш хулийт къахьегама овсарле лакхъеш, керда производственни толамаш доахаш из болам шерагIа боаржабе. Цу даькъе чIоагIа эргаш а «Малгобекнефта» НПУ промыслай коллективаш. Цигарча Ленина орден лелаеча пхьоалагIча промысла болхлошта коммунистически къахьегама коллективаа цIи хларо овлангара хийцар болхлой къахьегамца дола гIулакх, моллагIа хIама де лезаш хилча віаш новкъостал дар шерре даьржар. Из бахьан долаш 2-чен 3-чен промыслай коллективаша а яьккхар из цIи.

Укх тIехьарча хана МагIалбика мехкдаьттахоша коллективии къахьегама дика толамаш даьхад: хIанз шоазлагIа йоаккх цар яхьа юкъе хьалхара моттиг. ШоазлагIа енай царна Къилбаседа Кавказа Совнархозен Нохч-ГIалгIай обласовпрофен карара кара тела цIе байракх а хьалхара ахчан премии а.

Из цIи яккхара тIехьа яхь лоаттаеш а машинаькъа Грозненски отделене коллектива а. Цу отделене кхаь предприяте яьккхай из цIи. Царех эггара йоккхагIа я вагонни депо (начальник нов. Яшушевич). Къилбаседа Кавказа машинаькъа предприятешта юкъе латтача яхье массехк шера віаштта хьалхарча моттиге латт из. Цунна дуккказа а енай машинаькъий министерстван машинаькъа транспорта болхлой профсоюза ЦК-ан, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР-а облсовпрофен карара кара тела ЦIе байракхаш. Цо толамца кхоачашду дикаа а ше тIаийца социалистически декхараш.

Доккхий къахьегама толамаш доах ше лоаттаеча яхье коммунистически къахьегама предприяте цIи лелаеча Грозненски нефтемаслозавода коллективо (директор нов. Квашнин). Валовни продукци арахецара биъ бетта план 6 процент тIеххоачашйир цо, продукцега віабоза мах лохбара план— 5,7 процент тIех. Из бахьан долаш 348 эзар сома мехьа паччахьалкхен рузкъа кходаьй. Уж толамаш даьхад болх дика віаштIехьбаккхарах, къахьегама дикагIа йола методаш ходданза производствана юкъеихувларах, яхье котбаьнарий дог гIоздоаккхаш гIулакхаш леладарах.

Вайцига коммунистически къахьегама тIехьарча яхье толамаш дахарe тешал деш гIулакх да вай республикерча промышленностен юрта боахамен балха хьалха латтача 23 сага паччахьалкхен совгIаташ далар. Царна юкъе ва «Малгобекнефта» НПУ пхьоалагIча промысла хьалха хинна мастер Колесников, «Назрановский» совхоза управляющи А. Оздоев. Гудермеса локомотивни депо машинист Сидоров, № 5 йолча СМУ бригадир Врунасова, кхыбараш.

Дика латт гIулакхаш швейни фабрикашка, консервни заводашка, «Красноармейский» «Грозненский» совхозашка, трамвайни тресте, Грозэнерго управлене предприятешка, кхычахьа.

Вай республика йоккхийча предприятешка москвичаша, ленинградцаша, дуккхача кхечa горлашка а санна социалистически яхьа денна итогаш ю. Боахамен профсоюзни организацеша цхьайола опыт Iомый цу балха. Облсовпрофе хиннача предприятей директорий, завкомий председателий шоллагIча совещане хиннараша дийцар яхьа дейна итогаш еш шоаш беча балхa опытах. Масала, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода директора Татьяна Григорьевна Семеновас дийцар яхье денна еча итогех даьнача беркатах. Цо оарцагIбаьккхар, аьлар цо, цехий, участкай начальникашии профсоюзни комитеташи гучадаьина кхоачамбоацараш чехкагIа дIадахара.

Вай предприятешна иштта прогрессивни, керда хIама да Новочеркасскерча электровозостроителаша дIадоладаь хIара денна оперативни планировани яра метод а. Бакъда хIанз духьал «Красный молот» заводе цехашка мара дIадоладаьдац из. Цхьабакъда, денна еш йола яхьа итогаш санна даржаргдоацаш хIама да из.

Республика профсоюзни боахамен организацеша низ тIа а бойийташ беча балхах дика беркат доал. Квартала а яхе бетта а планаши социалистически декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а ду.

Республика профсоюзни организацеш гIерт коммунистически къахьегама болама мугIараш шерде, из болам шербе лаьрхIа къахьегамхошта юкъе боккха кхетама болх бе цар.

С. ЧУХАРЕНКО,

Нохч-ГIалгIай облсовпрофа производственни балха отдела заведующи.

ІИЛМАН-АТЕИЗМАНА— ШЕРАГІА ПРОПАГАНДА

Цхьабола вай Советски нах хІинца а мукъа ца болийташ йолча дина харц идеологеца къовсам лоттабара бахархошта атеистически кхетам балар библиотекай дехкарех лоархІамегІара цаІ да. Коммунистически парте дина дуьхьларча идеологически къовсаме партийни организацей низ бола пункташ а библиотекаш. Дынах тешаш вола саг цу харц уйлаех мукъаваккхара бохучуча лоархІаме да атеистически литература. ХІьата вай республика библиотекашка кІезига дац атеистически темах дола книжкаш. Іаламах, обществах Іилмон дынон яха хІамаш дуьцаш да уж. ХІьата бераштa лаьрхІа атеистически дуьцараш, Іилман-популярни очеркаш тІайола книжкаш а да библиотекашка. Дерригаш а дІалаьрхІача республика библиотекашка 107.729 экземпляр хул уж. ДІадахача шера цу темаех долча книжкаех 134.305 экземпляр наха деша дІадениад библиотекашкара. Книжкаш дешараштa уж довзийтарца беззы болийташ йола пропаганда библиотекай болхлоша дакхача бораме лоттаярах вІаштІехьаьльар из толам баккха.

Атеистически болх тайп-тайпарча формаех бе безчлга дика кхетаду республика библиотекай болхлоша. Масала. Назрани района библиотека болхлой духхьал библиотеке хьаухарашца баь Іец из болх. ХІана аьлча цар дика кхетадеш да дынах теша беррита нах библиотекашка хьа ца ухилга. Книжкаш дешарий активвай новкъостаца нах бахача цІеношка, кварталашка, производствашка бу из болх. Назрани библиотека библиотечни Совета член йолча хьехархочо Мальсагова Мареве «Чудотворная» яха книжка дийшад АбадиегІар дезала.

Советски Іилман дина харц гІулакхацара къовсам, «Дын бытия», «Дезала юкъе барт бой-те дино» ,иштта кхича а темаех йола беседаш читкаш хан-ханнахь ю дукхагІбараш гІалгІай мешарий болх беш йолча Назрани - вокзалерча барлкъаш тегача фабрике. ХІьата цу фабрикен кирпичаш еча заводеи «Медицина дин» яхача темах йола хаттарийн жопийн сайренаш яй. «Исламах дола бакъдар» яхача темах книжкаш дешарий конференци е кийчлуш я хІанз библиотека...

ДІаяхача замах юкейисараштa нигъ бац, йоах кхыча библиотекашка а. Масала, нов. Буцуев Ахьмад заведующи волча Ведана района Хачарой яхача юртарча библиотеке «Теша мегаргвий къорІахъ» яхаш дола Муслимовен Чуркинен яздаь книжках лаьца дийцад книжкаш дешарашта. Из дуьца клубе вІашагІкхийттабар уж. Цига къамаьлаш дир нн. Умарова, Умаралиева, Тулоева, кхычар. Іадата аклача гІулакхех долчча бесса дийцар, шоай юрта вахарерча дІаяхача замах юкедисарий масалаш кхийлар цар. «Теша мегаргвий къорІахъ» яха книжка дийшад цу юртарча дукхагІбараша.

Партийни организацешца цхьана атеистически радиосайренаш ю нов. Садина заведующи йолча Ачхой-Мартанерча библиотека болхлоша. Къаьстта дика дІайихьар «Исламa зуламера харцдар» яхача темах йола радиосайре.

Районий, юртий библиотекашка баь Іац дІаяхача замах юхейисача цу воча гІулакхашца къовсам лоттабара болх. Городерча бахархошта юкъе а ба дынах теша цхьабола ккалнах, бераш, хагирхой. Атеистически знанешта еча пропаганда айхха коммунизм хьалъерий моральни кодекса пропаганда елга а дика дувзаш дукха тайп-тайпара мероприятеш ю нов. Савченко кулгалдеча заводской района № 3 йолча библиотека болхлоша а Боккъонца бІаргашта гуш дола сурт оттадеш тешабу цар шоай дешархой марксизма-ленинизма хьехамех. Укказа хоза кийчъяьй «ДІаяхача замах юхедисараштa нигъ бац», «Вай ханара турпал». «Коммунизм хьалъерий кодекса зоповедаш», «Уж дІакъаьстаб дынах» яхача темаех йола плакаташ, стендаш, выставкаш. Иштта дика Іилман-атеистически знанешта пропаганда ярах соахка 2.435 книжка деша дІадениад книжкаш дешараштa цу библиотека — къахьегама боккха толам ба из.

Хьинар долча тха библиотекараш балха керда формаш лехаш творчески кхоачашду шоай дехкараш. Масала, болхлошта боккхача пайданера болх бу «Красный молот» яхача заводерча библиотеко.

Республика ерригача библиотекашта методически а практически а новкъостал ду А. П. Чехова цІерахча республикански библиотека болхлоша, Сайренашта, конференцешта, иштта дынах тешараш ца къаьст-къаьста болх бара рекомендацей материалаш кийчъю методически библиографически отделено. Духхьал укх шера дІаяхача хана «Исламах дола бакъдар», «Вайна сонахьара дуне» «Тамашаш гучаяхар» яхача темаех йола материалаш хІаихьейтай уккахара республика библиотекашка. ХІьата тха библиотека библиографашa геттара дика ю атеистически литература библиографически обзораш. Библиотеке яь ца Іеш болхлой бахача общежитешка а ю цар уж. Цу обзорий темаш я «Бакъдара сеги», «Вайна гонахьара дуне», «Космоса къайленаш», кхыраш.

Библиотека книжкаш дешара зале хьаьйй «Дынах дола бакъдар» яхача темах йола книжкай выставка. ХІьата «Іилман дынех тамашаш» яхача темах цхьаькка выставка е хІанз гулдеш да книжкаш, журналаш, альбомаш, сурташ.

ДІадахача шера А. П. Чехова цІерахча библиотекера наха деша дихьад 51.293 экземпляр Іилман-атеистически темах дола литература. Республикерча цхьаболча наьха кхетамцара дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш боккъонца дІадаьнна ца хиларца дувзадена Іилман-атеистически литературана пропаганда елга, дукхача тайпара йолча формаех лерттІа пайда а эцаш, дика а тІагІертта а дынах тешараштa юкъе дІахьорга республикански библиотека болхлоша.

Т. ГРИГОРЬЕВА.

«ТЕРЕКА» ЙОККХА КОТАЛО

Грозерча «Терекен» Ереванерча «Араратен» командай матчага хьажа дукха нах гулбеннабар Грозерча стадионе. Геттара чІоагІа хьийжабар вай болельщикаш цу ловзарга. «Тереко» шийга шин чехкахоша даьха дог доадаьзар.

Ловзар доладеннача хьалхарча минуташкеъ чІоагІа атакаш болайир грозненцаша «Арарата». Хьаший юххьанца шоаш котбоаргхиларах чІоагІа тийша ловзар. Ловзар доладенна 27-ча минутах фусам даьша бургац «Арарата» сетка чу техар. Дика ловзацар хьаьший защитник хина Овсеиян. «Терека» нападающи волча Данилова сетка чу йола бургац кийсъе мара езацар.

Хьалхара тайм йисте ала гарга гІертача хана грозненцо Солнцева чІоагІа мІарга теха «Арарата» сетка чу яхийтар бургац. Хьалхарча таймах 2:0 счет йолаш «Терек» котъяьлар.

ШоллагІча таймах хьаший чІоагІагІа ловза болабелар. Бакъда «Тереко» юхадухьал яьча атакаша из ниийта. цар цар. «Арарата» футболисташа штрафной майдал тІа Іотехар Ю. Солнцев. Судья волча Григорьева (Баку) 11 метр гаьнара бургац чутоха тІод тох «Арарата», Х. Данилова теха бургац сетка чу кхайтар. 3:0 хилар счет. ЧІоагІа тІоараш деттар болельщикаша.

Ловзар доладенна 67 минут яьлча А. Жердевен 84 минут яьлча И. Бордовскихен бургаш чутехар хьаьшашта. Цул тІехьагІа «Арарата» нападающе Антоняна бургац чутох «Терека». Ловзар йистедала 1 минут хьалха кхы шІаьха а бургац чутох хьаьшаша грозненцашта. 5:2 счет а йолаш ловзар йистедоал. «Терека» команда котйоал.

СССР кубок эккхара къовсам лоттабеш ба «Терека» футболисташ, СССР-е «А» классе командашта юкъе хьалхарча моттиге латтача донецки «Шахтераца» ловза езаш я хІанз вай команда. СССР кубока 1/16 финале матч хургья из.

В. ПОСТНОВ.

Сурта тІа: «Арарата» ворота-ташка Х. Данилова бургац чутохача хана.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ЛадувгІа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.45 — концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — ховмаш; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — Іуйрийнара концерт; 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (эрсий меттала); 16.00 — радион телевизиони передачай программа; 16.05 — радиоладувгІархой программах оттадь концерт; 16.30 — керда ховмаш (гІалгІай меттала); 16.45 — «Къонал» яха передача (гІалгІай меттала); 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета; 17.30 — керда ховмаш (эрсий меттала); 17.45 — «Космос кораерзаяри дин» яха беседа (нохчий меттала); 18.20 — керда ловмаш (нохчий меттала); 18.35 — нохч-гІалгІай ашараш.

УКВ: 9.00 — «Порваьнача музыкальни критико И. И. Соллертинска Д. Шостаковичах» яха музыкальни передача (кхоалагІа передача); 9.50 — «Хьаьнгьал хилара бола бала» яха комеди; 19.00 — «Севильский цирюльник» яха Россиниа опера; 21.25 — Даьвева музыкех, цун дешаш тІа дака иллеш; 22.00 — театр микрофона хьалхашка. «МоагІа-моагІа» яхача Гладкова пьеса тІара сценаш.

Хьажа

Телевидение: 12.00 — «Дюймовочка» яха балет оттаду пионерий Дворца самодеятельни коллективо; 12.40 — «Серахья алийта» яха художественни фильм; 18.25 — телевизиони кердадараш (нохчий меттала); 18.40 — «КПСС-а Центральни Комитета февральски Пленума решенеш вахаре» яха беседа; 18.55 — «Олевнера завод» яха бакъдолчоа тІера хьайпа фильм; 19.06 — социалистически яхьа котбаьяраш болча. Фоторепортаж (нохчий меттала); 19.15—даьхенна дукхагІа соммаш баьца давраши. Репортаж (гІалгІай меттала); 19.25 — «Хиб» яха бакъдолчоа тІере хьайпа фильм; 19.35 — «Южный» яхача совхоза керттерча агронома беседа (нохчий меттала); 19.50 — передачий программа; 19.55 — лоацаметражни фильмай тулаш.

Город Грозне, Революце проспектагІа, 4, 14-ча квартире вахача Салатов Виктор Михайловича суде денад город Грозне, Заводской района П/О 7, корпус 219, кв. 19 яхаш йола шин сесаг Салатова Зоя Романовна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Заводской района халкъа суде.

Город Грозне, Первомайски пер. 46, яхача гр-кас Рустамова Мария Антоновнас суде деннад Азербайджански ССР Кельбеджарски района Кешедек яхача юрта вахача шин марагара Рустамов Едияр Азмет-оглегара шин хьайларах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ ДЕШАРА—БОККХА ТЕРКАМ

ДовгІаш а эшаш а гІулакх хинна дІаеттад вай вахаре школаша производстваца бувзам лоттабар. Шийй дика хьокхамаш гайтад дь шу хьалха арадаьккхача халкъа образоване система эртаяккхара законо. Кердача хьисапе производствеца бувзам лоттабаро бераштa новкъостал ду вахар кІоаргагІа довза.

ХІанз Грозерча 34 юкъерча школах производствеца бувзам лоттабеш 32 я. Цу школай хаккерча классашка дешаш ва 4180 дешархо. 34 тайпара говзалаш караерзаеш ба уж. Партен правительствай школай директоршца, хьехархошца, халкъа образоване органашца цхьана бехктохаме баьб дешархоша производственни практика дІахьоча предприятей кулгалхой дешархошта практика дІаяхьа мел эша хьалаш вІаштІехьдахь, школа йистеяьккха баьлча цар производстве Іе безам бале болх бала. Цар декхар да дешархоша практика дІахьоргйолаш йоагІаш йолча оборудованена кийчъь лехаш, участкаш, пролеташ вІаштІехьяха, хьехаргдолаш йоккха опыт йола мастераш хьежабе.

Цхьайолча школай балхо хьакхар дешархошта производственни дешар дика Іомадара боагІаш бола теркам тІабаххийтача, школаш производстваи бувзам боагІача бораме латтача школашкара арахеца, дешархой, говзал караерзаяь, вахар кІоарга довзаш хьалкхувлга.

Цу даькъе дика масал да «Красный молот» завод. Кхо цу хьалха укказа вІашагІъеллай дешара цех. Грозерча №№ 7, 14 йолча юкъерча школай 9—11-ча классай дешархой токарен слесарен говзал Іомаеш производственни практика дІахьош ба цига. Заводе дешара цех вІашагІйоллара оборудованех бизза пайда эцаргл, дешархошта производственни хьехара метод Іомаяраь совгІа, йиш хулийт къахьегам бева, производствацара болх бозза.

ДоагІача бесса вІаштІехьдаьккхача производственни дешаро новкъостал ду дешархой кхетам лаьхбара. Грозерча № 49 йолча юкъерча школа базови предприяти — локомотивни депо я. Укказа практика дІахьоча дешархоша дика кхетадаьд коммунистически къахьегама ударника цІи яккхар сийлен декхар долга. Депо дикатІа болча мастераш, коммунистически къахьегама бригада членаша нн. Карасева, Проценко, Купнарева массе а хана тІахьожам лоттабу шоашта тІечІоагІбаьча дешархошта. Духхьал цар дика кулгалдар бахьан долеш практике хьаенача хьалхарча шерре а шоаш хержача говзалах тІахьожам боацаш болх бу дешархоша. ЧІоагІа бувзам лоттабу школа машиникаькъа технически кабинетаца а.

Школа а депо а партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цхьана оттаю производственни балха план. Депо болхлой, инженерно - технически болхлой каст-каста хул школа хьаьший. Цар массааа а дакъа лоац дешархошта къахьегама кхетам телача, кхыйола мероприятеш чакхйоахача.

Коммунистически къахьегама бригадай цІераш яхара къахьегача бригадашка дешархоша болх баро новкъостал ду керда саг кхевара. Комсомольцаша - дешархоша шоаш лаьрхІар коммунистически къахьегама бригада резера аьлна сий дола цІи яккха яхь дІайолае. Шоай боккхагІа болча доттагІаша дІадолайаьр хьал а лаьца тІехдика Іомае херза говзал, дика деша, общественни вахаре, общественна пайдане болча къахьегаме дакъа лаца лаьрхІар дешархоша, Уж декхараш сийленца кхоачашдеш ба уж.

Толанца чакхдоах производственни дешар Іомадара гІулакх Грозерча № 19 йолча юкъерча школе (директор нов. П. П. Балюк). Трамвая управлена цу школа дешархошта говзал караерзаергйола болхлой моттигаш енай. Предприяте балха плана юкъебихьаб дешархоша бертбола болх а. Болхлошта няйсса совгІатеш, премеш тел дика къахьегача дешархошта. Из доккха а дика а гІулакх да. Баьча балхах алапи тел.

Белгал да дьнахача дарггах производственни дешаро кхидола предметаш Іомадеш доккха новкъостал деш хилар а. Цхьаболчар лоархІ, школа вахара юкъе производственни дешар доаладаро кхыдола предметаш Іомадеча ноаькъарле еш хилар. Цхьабакъда из геттара харц уйла я. Производственни дешар Іомадеча Грозерча юкъерча школай дешара боарам укх тІехьарча шин шера чІоагІа лакхбеннаб — 95 — 100 процент. Салкха юкъера школа йистеьккхача 526 дешархочо ВУЗ-ашка экзаменаш луш цхьакха во отметка ййцана.

Укх шера юкъера школа йистеьккхача 640 дешархочо аттестатаца цхьана квалификационни удостоверения эцаргда. Царех дукхагІа бараша хІанзале а дІаенний говзал караерзаяра экзаменеш. Дукха бе дика а тІехдика а оценкаш е йолаш, разрядаш а ения предприятешка болх бе йиш йола дешархой. Лакхе мел доаладаьча масалаша къаьйта хьагойт дешар производствеца дувзар боккха практически лоархІам болаш гІулакх хилар.

Цхьабакъда, хІанз а производственни дешар Іомадеча дукха кхоачамбоацараш да. Шоай говзалах а ца байташ тайп-тайпара балхаш дайт цхьайолча предприятешка, хІьата цхьайолча моттигашка дешархошка станокаш тІа болх байта лоархІабац, мастерешта тІехьашка а уггаш бІарахьежаш латташ хул. Цу гІулакхо дІебоаких дешархой производствацара безам.

Духхьал производственни дешар Іомадара цхьайолча школай мастерскешка (масала №№ 15, 22, 17, 44, иштта кхыйолча а) кхоачамбалле станокаш, оборудовани яц. Аьшк тедара, дахчан тІа догмаш дара эша материал яц. Совнархозен моттигерча промышленностея предприятеша халкъа боахама плана юкъеяхьаш дешара цехашка а мастерскешка а дешархоша хІамаш — берий учреждененшта лаьрхІа мебель, баракъаш — хьаяр.

Дукхача школай кулгалхоша кхетама болх бац бархІагІча класса дешархошца — царна дІайовийтац тайп-тайпара говзалаш. Цудуха цхьаболча дешархой дог эккх, школа йисте а яккхалехьа дешара дІабоал, е школа йистеьккхача шоай Іомаьча говзалах деша а балха а болхаш. Цуьца дувзаденна да цхьаькха а — города хьаштaшка хьежжа харжаш эшаш йола профессеш. Укх шера духхьал 900 йоІ я баракъаш тегарий, 500 зІамига саг — радиомонтажника, 100 совгІа машинисткай - стенографисткай говзал караерзаеш. Цхьабакъда, вай йолаш йолча керттерча химически мехкдаьтта чакхдоахайн промышленноста эшаш йола говзалаш караерзаераш геттара кІезига ба. Цу деша эттара хьалха бехке бараш цу промышленноста кулгалхой ба. Дукххеча заводашка лаьрхІа вІаштІехьдаьхадаш лаборанташ, операторий помощникаш, контрольно - измерительни приборий слесараш кийчбара хьалаш, вІашагІъехкавц производственни дешар Іомадара участкаш, цу лоархІамерча балха участкана кулгалдергдола нах хьошабальбац.

Дешархошта производственни дешар Іомадар — из дачахьалкхен проблема я. Цудухьа ерригача советски, профсоюзни, комсомольски органий, предприятей кулгалхой, учреждений, халкъа образоване дехкар да хагархошта коммунистически кхетам бала.

В. ДРУЧЕНКО,
ГорОНО школай производственни дешар Іомадара отдела инспектор.

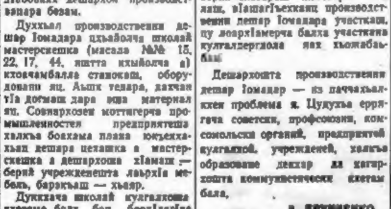

ХУРГБОЛА ДЕШАРХОЙ.

С. Шорипова фотоэтюд.

ДЕША ДАГІАЧА БЕРАШТА ДОККХА СОВГІАТ

РСФСР-а педагогически Іилмай академе хІана кийчдеш да шоллагІа юхатоадаь шийтта томах латта берий энциклопеди. Энциклопеде тІа хургья «Латте», «Сигалерча лирий дуне», «ДегІамаши фигураш», «БаьцовгІаши хьайбаши», «Саг», «Вай советски Даьхе», «Доазол дехьара мехкаш», «Мотти литературен», «Искусство» яхача а кхыча а темах йола материалаш.

ХІара тома тІа хургья хронологически статистически сведенеех йола справочни материалаш, библиографи, словарь-указатель. Энциклопеди арадоаких дукха тайп-тайпара бос бола сурташ, фотографеш, чертежаш, схемаш, карташ долаш. Цу тІа хургья ворхІ эзар гаргга иллюстраци, царех 500 гаргга тайп-тайпара бос болаш а йолаш.

Дерригa энциклопеди арахийца даргда 1967 шера. Укх шера арахецаргда хьалхарен шоллагІен томаш.

10 томех арадаьнна хьалхара берий энциклопеди 1963 шера арахийца даьлар 500000 экземпляр а йолаш. Бакъда, эцаш бола нах сов дукха хиларах цунах кхоачамхилавзар. Цудухьа арахец керда берий энциклопеди.

Кердача энциклопедена изаала йиш я ерригача книжкай тикашка. Советски дезала, школана, библиотекина доккха совгІат да из.

Н. ВОРОНЕНКО,
книжкашта язалара тика заведующи.

БИБЛИОТЕКО НОВКЪОСТАЛ ДУ

КПСС кердача Программа тІа боккха лоархІам баьб советски наьха эстетически кхетам лакхбара.

Цу даькъе керттерчарех цхьа гІулакх да дукха а нах шийна юкъеозаш йола художественни самодеятельность вегІайоалар. Из де лаьрхІа хІанз вай мехка массе а моттиге кийчлуш ба хьатІадоагІача шера юрта ЕрригсоюзнИ хургйолча художественни самодеятельноста хьажарга.

Вай республика районашкара художественни самодеятельноста юрта коллективаш кийчлу цу лоархІамерча гІулакха.

Художественни самодеятельноста гучабоалх дукххача наха юкъе юрташка кийслуш бола талант йола нах, новкъостал ду юрта бахача наьха культура лакхъяра.

Художественни самодеятельноста коллективашта новкъостал де лерхІаш А. П. Чехова цІерахча Нохч-ГІалгІай республикански библиотеко шийй читальни зале йоккха выставка кийчъяьй.

Библиотеко новкъостал ду художественни самодеятельноста коллективашта дикагІа йола пьеса харжара, могаш эрсий, советски, моттигерча, доазол дехьарча, авторий драматически произведенеш. Музыкальни коллективашта эша иллей сборникаш, эрсий халкъа иллеш, нохчийн гІалгІайн халкъа ашараш а иллеш а кийсду, аккордионашта, баянашта, халкъа кхыча инструменташта эша сборникаш Іалашду.

Халхара коллективашта эша халхарах дола литература да библиотеке. ХІьата юрташта библиотекашта долча новкъостала библиотеко кийчду художественни самодеятельноста хьалхе лелаеча а дукха юкъе дакъа лоацача а наха эша методически литература.

Республикански библиотеко художественни самодеятельноста коллективашта шийй фондера дІакхухьийт царна эша книжкаш ноташи.

Художественни самодеятельноста коллектива хьалхе лелабараш, тхо долча дувла шоашта эша методически пособеши литературен дахьа.

Л. ЛУЖЕЦКАЯ,
А. П. Чехова цІерахча Республикански библиотека йоккхагІа йола библиотекарь.

ЦУН НАХА СИЙ ДУ

ТІой-Юртарча тика чу болх беш ва Советски Эскаре хинна цІаьена Арчаков Хьаж-Іумар. Цо чІоагІа йоахо ю наха эша товараши продуктеши ше болх беча тика чу хилийтара. Цун тика тІа хІара денна хул бахача наха дахи эшаш дола сапа, тух, шекар, фатагеи а кхидола а товараш.

Тико дийнахьа 8 сахьата мара болх бе ца боагІе а, дукха моттигаш кийслу Хьаж-Іумара кхы тІех а болх беш.

— Тика хьайийлача хана цхьацца бахьанашца тика тІа ва йиш йоацаш вусача эцархочун гІулакх ца дича а валац, — йоах Арчакова — городе сенна кхы тика ш ялара-м кхычахьа гІорг ма ярий из.

Іымерза ... Хьаж-Іумар ше волча тика чу ухачa нахана. Цул совгІа чІоагІа йоахо ю цо юрта бахача наха эшараш малагІа товараш да, уж эшаш бола нах мел-б хара. Вахача наха фу эш хьожаш, ийдархошка хоатташ, дезаш дола товараш лоаттаду Арчакова. Тика чу дали цІена а цхьалхло а я.

ТІой-Юрта баха нах раьза ба шоай тика чу латтача Арчаков Хьаж-Іумара.

А. ТЕРКАКИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Кхыча мехкий кепа йоазон оагІонаш тІа гІолла

«НЬЮ-ЙОРК таймс» яхача а «Дейли телеграф» яхача лондонски а газеташа кепа теха редакционни статья арахьай Н. С. Хрущев ВІошагІхийттача ІерБий Республике вахарах яь итогаш тІа а йолаш. Цу шинна а газето бакъду Советски правительствана керте латтачун визит чІоагІа лоархІам болаш хилар.

Английски кепа йоазоно чІоагІа теркам тІабохийт новкъост Н. С. Хрущев Москверча британски юртбоахама выставке вахера. Телеграфни агентстваши собственни корреспонденташи цу темах деча хоамаш ца денна сурташ да. Дукхача газеташа белгалйоах шинна а мехка экономически хьаштдолаш долча дешаех английски викаланхашца переговораш е Советски правительство кийча хилара хьакъехьа Н. С. Хрущева яь заявлени.

Газеташ тІа шерра кепа техаб СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь а Германска Демократически Республика Пачхьалкхен совета председатель а йола новкъост Вальтер Ульбрихт Советски Союзе варах бола хоам.

Японски газеташа хьалхарча оагІош тІа кепа тох цу наькъа декар чІоагІа хьаштдолаш, пайдана, сакъердаме хиларах лаьца Япони хийчача СССР Лакхехьарча Совета делегацехь кулгалхочо А. И. Микояна яь заявлени.

ХьалхагІа а санна газетий тІара дукхха моттиг дІалоац Къулба-Малхбоален Азерча хьало. «Нью-Йорк геральд» яхача газето, информационни гІозарашка гІоллара хьахеза чу тІа а дегІа, изду США-с дІало Къулба-Малхбоален Азе лелабергбола политически наьх бувцар лулы хьатІадоагІача кІирах Гонолулу эттара боккхагІа болча американски тІемаш дипломатически деятелий совещани е аьнна президента Джонсона распоряжени еша хиларах.

Цунца дувзаденна Къулба - Малхбоален Азера американски бІуваш совдаха леза а яхаш «Нью - Йорк таймсо» дІадех. США правительство «гІулакхаш кІоагІа дуваццаеш лела-делен». Цу газета вашингтонски корреспондента йоал, США правительство хетаргахьа ООН-агара «новкъостал деха ме Къулба-малхбоален Азера кризис дІаяккхара».

Лосерен Вашингтонерен хьаухийтача корреспонденташа английски газеташа изду Къулба - Малхбоален Азе гІулакхаште - вІашагІкхийтта Штаташ сов дукха юкъе гІертар бахьан долаш кхерам гІа-тІа дуккагІа чІоагІлуш латтаеш хиларах. Кхыметтел кепа йоазон латтехьарча организаша а кхычахьа гІолла мукІарло ду, цу районера гІулакхаш лер тІа дакара эттара чІоагІагІа новкъарле еш дар США-а переговораш е безам боацилга хилара.

«Юманите» яхача газето кепа теха арахьаккхай хІанз Къулба-Малхбоален Азе латтача гІулакхашца дувзаденна Французски коммунистически парте Политбюро яь заявлени.

Французски яхача мехкашцарча гІулакхий министр Кув де Морвиль Мадриде вахара къакъехьа беча хоамна керте дихьа йоазон тІа «Орор» яхача газето изду: «Французски делегаци гІазйига гІорг Мадрида». «Хетаргахьа, —йоах «Либерасьон».— сов вІашагІйоллара къакъехьа дош оттадерга Франко кхыча мехкашцарча гІулакхий министра испански диктаторе хьалхашка».

«Трибуна люду» яхача польски газето отчет кепа тох ПОРП-а ЦК Хьалхара секретарь В. Гомулка а тІаьолиш вІашагІкхийттача Силезен Силезийски бассейни партийни конференце хьакъехьара отчет.

ГДР газеташа дІахо а ю к В. Ульбрихта ФРГ канцлерга Эрхардага хьахийта послани.

Шин мехка юкъера гІулакхаш дІахо тоадалара юкъе керда дакъа хилар санна лоарІ «Борба» яхача Югославски газето Чехословаке кхычча мехкашцарча гІулакхий министр В. Давид Белграде вахарах.

(ТАСС).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІече фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам.—2-07-01; безатоховча секретара—2-45-40; партийни вахара, промышленни, юртбоахама, письмой отделий—2-35-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-40; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-35-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ05144, Заказ № 3169.